

Info-note tilgået Folketingets Europaudvalg

Europaudvalget  
(Info-note I 177)  
(Offentligt)

---

MPU, Alm. del - bilag 1341 (Løbenr. 21987)

Til

udvalgets medlemmer og stedfortrædere

Referat af Europaudvalgets og Miljø- og Planlægningsudvalgets  
høring om grønbog om

integreret produktpolitik

Hermed fremsendes referat af Europaudvalgets og Miljø- og  
Planlægningsudvalgets høring om Kommissionens grønbog om  
integreret produktpolitik (KOM(01)68), som blev afholdt mandag den  
28. maj 2001.

Med venlig hilsen

Irli Plambeck

## KOMMISSIONENS GRØNBOG OM INTEGRERET PRODUKTPOLITIK

v/Europaudvalget og Miljø- og Planlægningsudvalget

Værkl. 1-133, mandag den 28. maj 2001, kl. 8.00-10.15

### **Claus Larsen-Jensen (formand for Europaudvalget):**

Vi skulle så småt være parate til at kunne gå i gang med høringen. Vi er godt klar over, at det ikke for alle er det bedste tidspunkt på dagen at starte så hårdt, men det giver jo til gengæld en lang og effektiv arbejdsdag.

Jeg vil gerne på vegne af Miljø- og Planlægningsudvalget og Europaudvalget byde velkommen til ikke blot én høring, men faktisk to høringer: dels grøn bog om integreret produktpolitik, som vi starter med, og dels hvid bog om strategi for en ny kemikaliepolitik. Og jeg kan ved at se på deltagerlisten for begge høringer konstatere, at der er et ganske kraftigt sammenfald, men derfor må vi jo alligevel også byde velkommen til de sidste, der kommer til den næste høring.

Det, der er hovedopgaven, er, at vi inden for de tidsfrister, vi har for at give nogle svar i forhold til grønbogen og hvidbogen, skal prøve at overholde disse. Det er også grunden til, at vi har lagt høringen her i den mest travle folketingsuge, og det er også årsagen til, at vi har relativt kort tid. Til gengæld giver det jo en chance for, at vores indledere og partiernes ordførere kan fokusere ganske kraftigt på det, der er essensen i de her ting.

Vi går straks i gang. Og vi starter med, at miljø- og energiminister Svend Auken giver udtryk for de synspunkter, som er regeringens. Ordet er dit.

### **Miljø- og energiministeren (Svend Auken):**

(Taler for lukket mikrofon) ... vi i dag kan diskutere et oplæg både med hensyn til en integreret produktpolitik og med hensyn til en kemikaliestrategi, som formanden var inde på.

Det har været to danske mærkesager. Og jeg tror ikke, at det er at sige for meget, at mange af de ting, vi har arbejdet med i Danmark, har været med til at inspirere Kommissionens overvejelser på de her områder. Og vi vil selvfølgelig blive ved med at opretholde den der dynamiske vekselvirkning mellem initiativer på nationalt plan og så en opfølgning på fællesskabsplan.

Vi er glade for det her oplæg, og jeg kan sige, at vi sammen med kollegerne under det tyske formandskab, da vi havde uformelt miljørådsmøde i Weimar i 1998, lagde meget stor vægt på, at der kom en sådan strategi.

Som jeg siger, har vi i løbet af 1990'erne prøvet at gennemføre et - for nu at bruge et meget fint ord - paradigmeskift i dansk miljøpolitik fra at være en kontrol med udledninger til vandmiljø, luftmiljø, kontrol af jordforurening og kontrol med virksomhederne over til at beskæftige os med miljøpro-

blemerne, før de opstod.

Det vil sige at koncentrere sig om produkterne og i stigende grad også om tjenesteydelserne, sådan at man allerede i designfasen af produkterne i de forbrugsmønstre, der tilrettelægges, er med til at opprioritere en miljørigtig adfærd.

Det er også et forsøg på at leve op til forpligtelserne fra Rio, hvor den frie verden jo i det, der hedder bæredygtig udvikling, forpligtede sig til at gennemføre mindre miljøbelastende, mere bæredygtige former for både forbrug og produktion.

Vi har tæt sammen med industrien, forbrugerne og miljøorganisationerne konkret arbejdet med det i Danmark i en miljøstrategi siden 1996. Vi har i begyndelsen af året vedtaget en nordisk handlingsplan for en produktorienteret miljøstrategi sammen med ministrene for erhverv og forbruger-spørgsmål og miljø.

I forslaget til Kommissionens sjette miljøhandlingsprogram indgår også integreret produktpolitik, og ideerne er stærkt fremhævet i OECD's rapport om politikker, som netop er blevet vedtaget. Både i deres miljørapport og i deres bæredygtighedsrapport, som blev vedtaget forrige uge i Paris, er hovedsynspunktet det, at for at få ændret miljøbelastningen i et samfund er det nødvendigt, at markedet giver langt mere præcise signaler til støtte for miljøudviklingen.

Jeg ser på den måde Europa-Kommissionens udspil som en af vejene til sektorintegration og bæredygtig udvikling.

Hvis vi ser på den produktorienterede miljøstrategi i Danmark, så har den to elementer i sig: et miljøpolitisk element og et erhvervspolitisk.

Det erhvervspolitiske element er blevet en del af regeringens erhvervsstrategi, dk21, og indgår i debatoplægget til en grøn erhvervsstrategi, som erhvervsministeren og jeg udsendte tidligere på foråret.

De grundlæggende ideer i grønbogen stemmer overens med den danske produktorienterede miljøstrategi. Jeg oplever, at vores eksempel ligesom andres har været inspirerende for Kommissionen.

Jeg mener, det er vigtigt, at vi i Danmark fortsat kan have et højt aktivitetsniveau i den produktorienterede indsats. Jeg siger også det her, fordi nogle vil sige, at nu er vi jo i gang på EU-plan, og så må vi afvente, til vi er færdige, men det her er netop et koncept med så mange forskellige muligheder, at det, vi kan gøre i fællesskab, kun er en meget lille del af det, der skal gøres. Meget af det er noget, vi mennesker selv skal gøre i vores egne samfund og ud fra vores egne traditioner og ud fra vores egne muligheder.

Miljøstyrelsen sender snart en revideret redegørelse om den produktorienterede miljøstrategi på gaden, og den vil bl.a. pege på en forstærket international indsats og en forstærket informationsindsats.

Grønbogen peger på, at der skal samarbejde til på tværs af sektorerne for at sikre nye løsninger, og det er jo fuldstændig rigtigt. Det prøver vi også på at gøre i Danmark. Jeg vil bare give et eksempel:

Vi har et meget, meget tæt samarbejde mellem Fødevareministeriet og vores ministerium om landbrugets store miljøproblemer. Vi har et tæt samarbejde med Erhvervsministeriet om den grønne

erhvervsstrategi, som jeg nævnte før.

Vi samarbejder omkring EU's udbudsdirektiv, hvor der i øvrigt er et meget tæt samarbejde mellem os i Danmark og europaparlamentarikerne, med henblik på at sikre at vi nu ikke i det ene lokale i EU sidder og fører en meget progressiv politik med hensyn til integreret produktpolitik osv. og så i det andet lokal med nogle andre typer sidder og fører en strategi for udbudsdirektivet, der nærmest gør det kriminelt for kommuner, amter og staten at varetage de samme hensyn. Her har vi et tæt samarbejde med disse instanser, som jeg nævnte før.

Selv om der nu foreligger en grøn bog fra Europa-Kommissionen om integreret produktpolitik, er der et stykke vej endnu, før det bliver en sammenhængende politik. Det er det samme, jeg vil sige senere på dagen omkring kemikalierne.

I sit videre arbejde bør Kommissionen arbejde på at få et bred ejerskab til produktpolitikken blandt aktørerne. Politikken vil i en række elementer bygge på frivillighed, så uden at vi har opbakning fra producenterne, fra forbrugerne, fra miljøorganisationerne og fra dem, der foretager indkøb i vores samfund, når vi ikke langt.

En integreret produktpolitik bygger bl.a. på virksomhedernes arbejde med miljøledelse. Derfor må EU satse på sit eget EMMA-system. Jeg tror, det ville være nyttigt. Den bygger også på grønne regnskaber, hvor Danmark jo har været et pionerland. Og jeg er glad for at se, hvordan grønne regnskaber, som jo var en meget kontroversiel idé også her i landet, her i Folketinget, efterhånden er blevet mainstream i tankegangen.

Der tales meget - med rette - om prisinstrumentet. Og der lægges konkret op til, at man differentierer momsen efter produkternes miljøprofil. Og til det er der at sige, at vi er dybt skeptiske over for en differentieret moms som en tilgang i Danmark. Jeg tror, det giver uforholdsmæssig store administrative problemer.

Men til det med at differentiere afgifter: Altså vi har jo selv faset bly ud i benzinen med en meget lille afgiftsdifferentiering, men med et fantastisk godt resultat. Benzen er faset ud. Vi arbejder nu, når det drejer sig om energibesparelser, for at fase de stærkt elforbrugende elapparater ud til fordel for de elbesparende apparater og lave et system, der ikke giver flere penge til samfundet, men altså giver et større incitament til forbrugerne.

I forhold til forbrugerne er der også lagt stor vægt på miljømærker. Jeg vil gerne sige, at det støtter vi selvfølgelig. Hvis vi kan få et europæisk mærke på niveau med »Svanen«, vil vi meget gerne have det, men vi vil ikke opgive »Svanen«, før vi er sikre på, at vi har et instrument, der er lige så godt på europæisk niveau.

Jeg vil dog advare mod den tankegang, som nogle har: at de ting, som myndighederne giver op over for, og som den internationale lovgivning giver op over for, skal mennesker i den mest anspændte situation stående med en indkøbsvogn henne i supermarkedet klare. Der skal hele verdens frelse hvile på deres skuldre eller på indkøbere i en fortravlet afdeling, som ofte underkastes meget skrappe krav

om, at det hele skal være åh, så økonomisk og fordelagtigt.

Så er det, at vi ligesom igennem mange af de her miljøinformations- og miljømærkeordninger fuldstændig forskriver os vores ansvar og lægger det over på folk, som jo har mange andre ting i hovedet. Forbrugerne må jo generelt forvente, at de ting, der er på hylderne, er i orden.

Der lægges meget vægt på frivillige ordninger i oplægget, og det er godt. Det har vi jo, som jeg sagde før, selv været inde på i Danmark. Men det må ikke erstatte, at vi skal have en fælles mindstemængde af regulering og lovgivning.

Der fokuseres både på produkter og tjenesteydelser under den integrerede produktpolitik; jeg tror, det er et meget vigtigt synspunkt, at vi får tjenesteydelser med.

Der gives i grønbogen ikke en klar redegørelse for sammenhængen mellem IPP og andre miljøpolitiske instrumenter. Det er der i høj grad brug for at Kommissionen gør noget ved, sådan at vi kan få at vide, hvordan produktpolitikken hænger sammen især med kemikaliepolitikken og affaldspolitikken.

Der er i allerhøjeste grad brug for - og det er der også peget på i det forslag til rådskonklusion, som vi skal behandle på det næste miljørådsmøde - at Kommissionen opstiller nogle konkrete indikatorer for indsatsens gennemførelse, så fremdriften kan vurderes og der kan ske en justering af indsatsen i forhold til de opstillede mål. I det hele taget tror jeg, at det instrument med den slags indikatorer, benchmarks osv., er en glimrende ting.

Det er naturligvis også vigtigt, at virksomhederne i deres arbejde har let tilgængelige oplysninger om de produkter, de bruger i deres fremstilling, og der bør naturligvis udvikles værktøjer og systemer til udveksling af data, f.eks. et europæisk system for miljøvaredeklarationer.

Det er også vigtigt, at der er adgang til data om produkters livscyklus, f.eks. til brug for produktdesign. Det er jo en af de ting, vi har arbejdet meget med i Danmark. Min erfaring er, at alle mennesker er tilhængere af livscyklusdata, hvis de viser det resultat, de gerne vil have dem til at vise, hvorimod tvivlen opstår med det samme, når de ikke viser det resultat.

Produktpaneller er en dansk opfindelse. Den satte vi i gang allerede i 1996, så vidt jeg husker. Kommissionen synes, ideen er god og bør bruges på EU-plan. Om det er en god idé, kan man være lidt reserveret over for, men det er i hvert fald en god idé at have det på nationalt plan, og en eller anden form for EU-koordination kunne være meget fornuftig.

Offentlige grønne indkøb har jeg nævnt før. Det mener jeg virkelig er skandaløst, at man på den ene side med rette vil fremme, at vi køber mere og mere grønt ind, og så på den anden side vil nægte myndighederne, at man ved offentligt udbud kan have miljøkrav, altså herunder krav til, hvordan de produkter, man efterspørger, er blevet fremstillet.

Derfor er noget af det allervigtigste at presse på i forhold til Kommissionen, og som sagt har vi gjort det i forhold til europaparlamentarikerne. Jeg håber, at partierne vil gøre det samme i forhold til deres kolleger dernede. Vi har gjort det sammen med kommuner og amter osv., og jeg har presset meget hårdt på i forhold til Kommissionen.

Vi har herhjemme indgået en aftale med Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen om offentlige grønne miljø- og energibevidste indkøb, og jeg kan roligt sige, at erfaringerne er blandede. De steder, hvor man har gjort noget, er det gået fantastisk godt, og - ikke overraskende - de mange steder, hvor man ikke har gjort noget som helst, er det ikke gået tilsvarende godt.

Der er behov for, at vi kan bruge miljømærker, miljøledelsessystemer osv. mere i denne proces, og som sagt før, så tror jeg også, at grønne regnskaber, som jo uvægerlig vil fokusere virksomhederne på, om man lever op til målsætningerne osv., vil være en god ting.

Frem til en hvidbog om IPP tror jeg, at det er meget vigtigt, at vi får de her ting slået stærkere fast, og at der bliver gjort et bedre arbejde - og det er det sidste, jeg skal sige - for at finde ud af, hvordan vi får markedet til rent prismæssigt at virke bedre, hvordan vi kommer af med de skadelige subsidier, hvordan vi indretter vores afgiftssystem, sådan at det er forureneren, der betaler de miljøbelastende ting, der er der, sådan at vi lader markedet give nogle klare signaler.

Det er svært, hvis man har to produkter og de er lige gode rent teknisk, men det ene er langt mere miljøbelastende og til gengæld også langt billigere, at forvente, at folk, der indkøber, af deres egen lomme tager de penge op, det koster at købe det miljørigtige produkt. I overraskende stort omfang sker det, men man kan ikke basere en hel strategi på den form for, havde jeg nær sagt, næstekærlighed i systemet. Der er man altså nødt til at have markedet, og der ville jeg ønske, at vi også i samarbejde med OECD fik gjort det her virkelig gode princip om, at miljøomkostninger bliver indarbejdet eller internaliseret i prisen, langt mere operativt, så man ved, hvad det er, man taler om, når man bruger disse vendinger.

Tak formand.

#### **Formanden:**

Tak til miljøministeren.

Vi går straks videre med oplæg af miljøchef Frank Bill fra Dansk Industri.

#### **Frank Bill, Dansk Industri:**

Ja, tak skal du have og tak for muligheden for at fremlægge vores synspunkter ved denne her lejlighed.

Når vi er til møder nede i Europa med vores europæiske søsterorganisationer, spørger de os, om det her IPP ikke bare er endnu et torturkammer fyldt med torturinstrumenter, som industrien skal udsættes for ligesom så meget af det andet, der kommer.

Så prøver vi at forklare dem, at det faktisk ikke er vores opfattelse. Vi har jo haft en integreret miljøpolitik i Danmark igennem nogle år og har fundet ud af, at hvis det administreres fornuftigt, er det faktisk et katalog af muligheder, som man kan bruge balanceret og fornuftigt, og så giver det nogle muligheder, som man ikke har ved hjælp af den traditionelle regulering.

Man kan få en bedre koordinering og harmonisering af de enkelte landes politikker ved at be-

nytte det her katalog, så vi render rundt og forsøger at være fortalere langt hen ad vejen for Kommissionens IPP-strategi.

Noget af det, der gør, at vi synes, det faktisk er ganske fornuftigt at arbejde med, er, at man frem for at kigge på enkeltbrancher, enkeltproblemstillinger, kan få en produktkædediskussion, som passer vældig godt ind i den livscyklustankegang, som man prøver at fremme. I den forbindelse er det lidt vigtigt at være opmærksom på, at efter vores opfattelse er serviceydelser altså også en slags produkter og bør være omfattet af IPP-strategien. Produktionsteknologier, detailhandelen og de services, der ligger omkring det, hører med.

Produkter er industriens kerneydelse, det er det, de lever af, det er at producere produkter, som der er nogen der gider købe. Derfor er en produktstrategi meget central set fra en virksomheds synsvinkel. Og det er derfor også vigtigt, at man respekterer, at en produktpolitik ligger i hjertet af virksomhederne og derfor langt hen ad vejen skal være baseret på den viden og den innovationsevne, som ligger i virksomhederne. Det er et tankesæt, som man skal være meget opmærksom på.

Så bliver der snakket meget om internalisering af miljøomkostninger, og det er jo umiddelbart en meget besnærende tanke, at det kunne man f.eks. gøre ved at lave en differentieret moms. Her er vi enige med ministeren, det synes vi faktisk ikke er nogen ret god idé, vi synes faktisk, det er en ganske skidt idé, og det er ud fra de samme overvejelser, nemlig at det administrativt vil være meget kompliceret: Man skal finde ud af, hvad de fulde omkostninger er ved et produkt, hvilke kriterier der er objektive for at finde ud af, om man skal have momsdifferentiering, hvordan man på rimelig vis kan udpege nogle produkter frem for nogle andre, hvem der er kompetent til det, hvordan man håndterer tilbageleveringspligt og affaldsomkostninger for importerede varer fra områder, der ikke har differentieret moms f.eks.

Der en masse spørgsmål, som rejser sig, når man vil bruge et så generelt redskab som den differentierede moms, så det synes vi faktisk ikke er nogen god idé.

Markedets efterspørgsel derimod er nok efter vores opfattelse et af de centrale områder at tage fat i. Virksomheder reagerer på signalet fra markedet, det er derfor, de er i markedet, det er det, de lever af, så derfor er det vigtigt, at markedet giver nogle signaler, som virksomheden kan reagere på. Der er brug for noget bedre miljøkommunikation i produktkæden.

Vi har noget, havde jeg nær sagt, ganske rudimentært i forhold til miljømærkerne. Vi har Blomsten, som er et godt forsøg, og vi mener bestemt, at den skal udvides til at dække langt flere forbrugerprodukter. Efter vores opfattelse er den type mærker velegnet til forbrugerprodukter, og Blomsten bør også erstatte regionale og lokale eller nationale mærker som f.eks. Svanen.

Miljøvaredeklarerationer bliver der snakket meget om, og vi er varme fortalere for miljøvaredeklarerationer, når man taler om en virksomhed til virksomhed-situation. Hvor man som virksomhed skal købe hos underleverandører, skal man bruge miljøvaredeklarerationerne for at få de oplysninger, man har brug for. Og det er selvfølgelig nødvendigt, at vi også her får udviklet et europæisk koncept for miljø-

varedeklarationer og fundet ud af, hvad de skal indeholde, og på hvilket niveau man skal deklarere, hvilken grad af kontrol der skal indbygges, og hvor meget man tør stole på dem, der laver miljøvaredeklarationer selv. Så der er behov for nogle guidelines for sådan nogle miljøvaredeklarationer.

Så var ministeren inde på de offentlige grønne indkøb, og der kan vi stort set kun se ham og sige, at efter vores opfattelse er de offentlige grønne indkøb et af de stærkeste instrumenter, der overhovedet findes i den integrerede produktpolitik, og det er synd og skam, at man ikke har fået bedre fat i det.

Vi mener, at meget af diskussionen med, om det nu er i overensstemmelse med indkøbsdirektiver og WTO og alt muligt andet, et eller andet sted også lidt er en dårlig undskyldning for ikke at gøre noget. Jeg mener, at man sagtens kunne gøre meget mere, også herhjemme, end man gør i dag.

Jeg mener, at offentlige grønne indkøb er noget, der skal fremmes. Jeg mener, det er vigtigt at finde balancen mellem det indre markeds-hensyn og så det miljøhensyn, som de offentlige grønne indkøb repræsenterer. Det mener jeg man kan gøre ved at arbejde med nogle objektive og transparente kriterier. Og det vil sige, efter vores opfattelse, at man kan stille krav om forhold, der kan måles og vejes i produktet, dvs. indholdet af et eller andet bestemt kemikalie, man ikke ønsker; det kan man som indkøber stille krav om, det kan kontrolleres.

Man kan efter vores opfattelse stille krav om, at den virksomhed, der har leveret produktet, er enmandsregistreret; enhver virksomhed, der har lyst og evnen, kan lade sig enmandsregistrere. Og man kan stille krav om, at et produkt bærer Blomsten f.eks. Det er også et kriterium, som virksomhederne kan forholde sig til.

Men alle mulige hjemmestrikkede løsninger, som man finder på rundtomkring i de forskellige indkøbsfunktioner, kan vi altså ikke bruge til noget, for så er det, at det konflikter med det indre marked. Så de tre kriterier mener vi er oplagte, og det ser vi da meget gerne at Kommissionen får skrevet meget tydeligt, når de kommer med deres fortolkning af udbudsdirektiverne.

Vi har i øvrigt i den forbindelse noteret os, at Kommissionen i deres oplæg til EU's strategi for bæredygtig udvikling også slår til lyd for, at man skal bruge offentlige grønne indkøb.

Når det så kommer til produktionen af grønne produkter, er det klart, at livscyklustankegangen er central. Der er behov for en fælleseuropæisk indsats. Vi har gjort et stort arbejde i Danmark med UMIP, vi er fra DI's side ikke overbevist om, at det absolut er UMIP, der er verdens bedste instrument. Det, der er vigtigt for os, er, at alle, i hvert fald i EU, bruger det samme værktøj, om det så er på første klasse eller på anden klasse, er ikke så afgørende. Det helt afgørende er, at vi bruger det samme, eller sagt på en anden måde, at vi begår de samme fejl, når vi laver livscyklusanalyser, for så kan vi trods alt sammenligne dem, i stedet for at vi laver noget, der er enormt godt, og nogle laver noget, der er enormt godt på en anden måde. Så kan vi ikke bruge det til noget som helst.

Så vi er nødt til at have et fælleseuropæisk livscyklusværktøj, og det mener jeg klart er en opgave for Kommissionen at få udviklet.

Så bliver der snakket om produktstandarder og »ny metode«-standarder. Vi mener, det er oplagt, at i den traditionelle standardisering, altså produktstandardiseringen, skal man have større fokus på miljøforholdene. Der er lavet et stort arbejde i de internationale standardiseringsorganisationer for at få opgraderet på det, og det er et arbejde, der bør fortsættes.

»Ny metode« er jo noget kontroversielt, og der er nogle, der mener, at fordi vi har haft nogle blandede oplevelser med emballagedirektivet, er det en metode, der overhovedet ikke kan bruges til noget som helst. Det mener vi faktisk ikke er helt rimeligt.

Vi mener, at »ny metode«, som jo går på, at man i direktiverne fastsætter de overordnede krav, derefter laver man et mandat til standardiseringsorganisationerne om, hvad det er, de skal standardisere inden for, og så laver de mere detaljerede standarder, er en metode, som er særdeles velegnet, men det er noget, der skal arbejdes med. Det er ikke så nemt at finde ud af, hvad det er for nogle overordnede miljøstandarder, der skal fastlægges gennem standardiseringsmetoden.

Kommissionen er i bilaget til oplægget kommet med nogle bud på, hvad det er for nogle overvejelser, man skal gøre sig, og det mener vi bestemt fortjener en videre tænkning. Også fordi standarderne er en måde, virksomhederne kan forstå at arbejde på i deres miljøledelsessystemer. En af de metoder, som Kommissionen jo anbefaler, er, at man kræver i direktiverne, at de forskellige, der udvikler produkter, baserer sig på et miljøledelsessystem til systematisk at tænke miljøforhold ind, når de laver produktudvikling. Og det passer vældig godt i den måde, virksomhederne tænker på ved hjælp af ledelsessystemer.

Og der vil jeg afslutningsvis sige, at miljøledelse er virksomhedernes centrale værktøj. Jo flere instrumenter, vi kan bygge op omkring miljøledelse - basere på, at virksomhederne anvender miljøledelse - jo bedre. For det er et værktøj, som masser af virksomheder har taget til sig, og som de er fortløbende med. Ikke alle sammen i den store forkromede udgave med EMAS og ISO 14001 - også nogle hjemmelavede husmandsmodeller, men som fra virksomhedernes synsvinkel fungerer mindst lige så godt. Så det er meget vigtigt i produktstrategien, at man hele tiden tænker på, at det her skal kunne håndteres gennem virksomhedernes miljøledelsesværktøj.

Tak.

#### **Formanden:**

Tak for det, og vi går straks videre med Thomas Færgeman fra Danmarks Naturfredningsforening.

#### **Thomas Færgeman, Danmarks Naturfredningsforening:**

Vi vil også godt sige tak, fordi vi er blevet inviteret.

Vi er meget enige med både ministeren og industrien i, at hele tilgangen og tanken om IPP er spændende. Vi ser nok, at hovedbegrundelsen for det er jo, at der sker en øget verdenshandel, og at det bl.a. betyder, at vores affald i stigende grad består af importerede produkter, og så kan man sige, at så

er det meget godt, at vi regulerer vores egen hjemlige produktion, men det er der ikke meget sjov i, hvis affaldsmængderne i høj grad er bestemt af, hvordan andre landes produktion er sammensat.

Så altså hele tanken bag IPP er vi jo rørende enige i, og så har vi også den vinkel på det, at vi nok har en fornemmelse af, at i takt med Østudvidelsen og i takt med EU-harmoniseringen af miljøområdet vil man kunne tage nye og flere skridt fremad i miljøbeskyttelsen inden for de markedsbaserede områder, og man kan sige, at vi vil jo selvfølgelig nok gerne så at sige hele tiden have mere.

I bund og grund er denne her politik jo et spørgsmål om at få netop de reelle miljøomkostninger ind og belønne de virksomheder, der formår at nedbringe miljøomkostningerne, og også på en eller anden måde belønne de forbrugere og indkøbere, der tager miljøomkostningerne med ind.

Vi har det helt grundlæggende sådan med den integrerede produktpolitik, at for os er det en miljøpolitik. Så det er utrolig vigtigt, at IPP er, hvad skal man sige, funderet på ønsket om at have en øget miljøbeskyttelse via nogle markedsbaserede instrumenter og ikke den anden vej rundt, at man så at sige tror, at man kan få en øget økonomisk vækst, bare fordi man hæfter noget miljø på.

Det leder også frem til, at vi i diskussionen om, hvordan man så fremmer IPP, siger, at frivillighed er godt, men lovgivning er bedre, og det skal forstås på den måde, at vi ser IPP som et supplement til og en udvidelse af miljøbeskyttelsen, men på ingen måde som en erstatning for den klassiske miljøbeskyttelse, der er baseret på lovgivning.

Det betyder også, at vi jo meget gerne ser netop nogle fælleseuropæiske initiativer, og vi er sådan set meget enige med f.eks. Frank Bill i fælles europæiske normer for livscyklusanalyser og meget enige med ministeren i behovet for at integrere med andre politikker. IPP bør nemlig koordineres med andre politikområder, og miljøministeren var inde på, at det især er kemikalie- og affaldsområdet.

I det hele taget er vi altså et langt stykke hen ad vejen ret enige i denne her sag, tror jeg. Vi er jo enige i, at det er fornuftigt med en produktstrategi, at det er fornuftigt med en livscyklusbaseret tankegang, og vi er enige i behovet for offentlige grønne indkøb osv.

Et af de punkter, vi nok ikke er helt enige i, er denne her lille momsfrigtagelsesdiskussion, og derfor vil jeg godt lige hæfte mig ved den.

Vi synes nemlig, det er en meget god idé at overveje en differentieret moms, og det er jo, fordi vi ved, at afgifter virker, altså priser ændrer adfærd. Man skal bare se på den seneste stigning, der er sket i benzinpriserne. Det har jo virkelig betydet noget for den kollektive trafik, det går forrygende godt for DSB. Det har ellers været enormt fy-fy at sige, at man skal hæve benzinpriserne, og vi tør heller ikke sige det, men det virker.

Vi har fra et projektforslag, som er fremlagt af Miljøstyrelsen i det, der hedder Rådet for Renere Produkter, set nogle sådan rent tentative, altså foreløbige, beregninger over, hvad man kunne forestille sig, at en momsfrigtagelse på miljømærkede varer kunne betyde. Det her er altså meget skønnede tal, men i et projektoplæg, som man overvejer at gå videre med og lave nogle flere undersøgelser på, siger man så fra Miljøstyrelsens side, at det nok ikke er urealistisk at forestille sig, at omsætningen stiger

med en faktor 50 til ca. 6 pct. af den totale omsætning i Danmark, og det ville så, hvis det var 1999, betyde, at andelen af miljømærkede varer ville kunne indkøbsmæssigt svare til 106 mia. kr., da det er 6 pct. ud af en samlet omsætning af varer på 1.765 mia. kr., og i dag er det altså 0,1 pct. Så det er altså noget med, at det her kan betyde rigtig, rigtig meget.

Jeg kan godt høre, hvad Frank Bill siger, at det er vældig kompliceret, men omvendt har jeg det også sådan, at hvis man kan finde ud af at fortælle offentlige indkøbere, hvordan de skal købe miljømærkede produkter, så kan man også godt sammen med Skatteministeriets meget dygtige regnedrenge og -piger finde ud af at lave et system, så man kan skelne mellem den ene og den anden slags produkter.

Jeg har lavet et par overheads, som prøver at sige, hvad man som folketingsmedlem kan gøre for at styrke IPP, delt op i, hvad man kan gøre i forhold til EU-niveauet og i forhold til det danske niveau.

Vi mener, at man skal arbejde for, at der kommer en hvidbog med nogle konkrete mål og nogle midler og nogle indikatorer, altså nogle tal for, hvordan man måler, om man faktisk kommer nogen vegne med det her IPP, og det har lidt at gøre med, at begrebet er sådan lidt, at man kan næsten ikke være uenig i det, og det dækker over en forfærdelig masse ting og sager. Derfor er det vigtigt, at det bliver konkretiseret, hvad det er, man egentlig fra Rådets side ønsker med den integrerede produktpolitik.

Vi mener altså, at man fortsat skal sikre et højt lovgivningsniveau. Det var det her med, at man ikke lader det her så at sige erstatte, altså lader markedsbaserede, frivillige instrumenter erstatte den klassiske miljølovgivning. Vi mener, at det er meget vigtigt, at IPP koordineres med det 6. miljøhandlingsprogram og dermed bliver en del af, hvad skal man sige, den fælles forpligtelse til at opfylde bæredygtighedsstrategien.

Første bind er næsten forventelig, at man skal arbejde for at gøre udbudsdirektiverne mere miljøvenlige. Vi mener, at man skal arbejde for også at få IPP koordineret med en progressiv kemikaliepolitik. Det vil sige, at sådan noget som miljømærkekriterier netop i høj grad eller i højere grad inddrager hele kemikalieområdet. Det har både ministeren og Frank Bill faktisk også været inde på.

Vi mener også, at man skal arbejde for en revision af den nye metode inden for standardisering. Vi anerkender bestemt, at den ny metode er, hvad skal man sige, snedig på den måde, at der jo kommer noget fra hånden i en forfærdelig fart, men vi har også set en række eksempler på, at miljøhensynene ikke automatisk bliver integreret i standardiseringsarbejdet, og det har noget at gøre med, at de, der har råd til at deltage i standardiseringsarbejdet, i høj grad er industrien.

Det er svært for miljøorganisationer at være velrepræsenteret i den sammenhæng, og det betyder alt andet lige, at miljø ikke bliver repræsenteret på passende måde efter vores opfattelse, og derfor er der behov for på en eller anden måde at få miljøet ind, enten i de krav, man stiller til standardiseringsorganisationerne, eller når man så at sige får budene tilbage fra standardiseringsorganisationerne,

så har et system til at klare, at tjekke, at der faktisk er integreret miljøhensyn i dem.

Ja, og så mener vi jo altså, at man skal arbejde på denne her momsfritagelse.

I Danmark mener vi, at man kan arbejde for at sikre, at andelen af offentlige grønne indkøb øges. Vi mener også, at man skal, som man allerede gør, via forskellige støtteordninger sikre, at der kommer flere miljømærkede varer på hylderne, og med en lang række forskellige støtteordninger, som man også gør i Rådet for Renere Produkter, altså fortsætte med at støtte det lokale Agenda 21-arbejde, markedsføring af grønne produkter, kampagner med deltagelse af forskellige folkelige organisationer og samarbejde med detailhandelen for simpelt hen at styrke det indkøb.

Vi bakker også op om at fortsætte arbejdet i produktpaneler og forskellige dialogfora for at sikre denne her konstruktive dialog mellem organisationer og myndigheder, erhvervslivet, og hvad der ellers måtte være af interessenter.

Så mener vi, at man i reglerne for de grønne regnskaber skal arbejde for, at der i højere grad stilles krav om produktrelaterede miljøoplysninger, end der gøres nu, og endelig vil vi tilskynde til, at man overvejer i højere grad at integrere miljøstyringssystemerne, især EMAS II, i miljøgodkendelsesordningerne, altså en klarere kobling til kapitel 5 i miljøbeskyttelsesloven.

Det var ordene i første runde.

#### **Formanden:**

Tak skal du have og sidste oplæg i første runde her er Villy Dyhr fra Forbrugerrådet.

#### **Villy Dyhr, Forbrugerrådet:**

Jeg vil godt lige starte med at sige tak for invitationen til at komme og fortælle, hvad vi i Forbrugerrådet mener om det her instrument, og vi er som de forrige rimeligt positive.

Vi synes også, at det er vigtigt ikke kun i Danmark, men også på europæisk plan at begynde at lancere en produktstrategi som et supplement til lovgivningen, fordi miljølovgivning er ikke noget, man kan undvære. Vi kan ikke overlade det hele til frivilligheden, men der er ting, man kan løse med en integreret produktpolitik, som man ikke kan løse ved lovgivning. Det er ikke nok, at man sidder ned i Strandgade og laver miljølovgivning og tror, at man kan finde ud af det hele der. Det kan man ikke, der er masser af viden rundt omkring i verden, i Danmark, i Europa, i virksomheder, i brancheorganisationer, i forbrugerorganisationer, miljøorganisationer, og det er noget af det, man får mere ud af, når man laver produktpolitik.

Det at inddrage stakeholderne er jo netop noget af det, der gør, at man kan blive forpligtet i en anden grad, end hvis man får presset en lovgivning ned i halsen, eller hvad det nu hedder. Noget andet er, at når man er med til at lave det her, får man også på en anden måde et ansvar for, at det virker, end ved blot at overlade ansvaret til myndighederne. Så jeg synes, at kernen i den integrerede produktpolitik er det med, at man breder ansvaret ud på alle, og at vi alle sammen skal tage et ansvar for, at vi får

gjort noget ved vores miljøudfordringer.

Traditionelt har vi jo bare kigget på miljøpolitik som sådan noget med at regulere virksomheder, og det har vi så gjort hen ad vejen. Den del af det slutter i 1996; det var det år, jeg sluttede i Miljøstyrelsen.

Det er et forkert billede, jeg viste før, fordi i virkeligheden ser det sådan her ud, hvis man nu skal prøve at komplicere det. Det her er jo det, miljøpolitik handler om; integreret produktpolitik er at få alle aktører til at spille sammen, forbrugerne er en af dem, så er der så virksomhederne osv. Det her er, hvordan man laver 1 kg skinke, tror jeg nok, men det, der er pointen her, er, at det er utrolig kompliceret.

Hvis de her aktører ikke er med og føler ansvar for, hvordan man får forbedret miljøsituationen, ja, så nytter det ikke noget, at man bare sidder i Strandgade eller nede i Generaldirektoratet for miljø laver lovgivning. Alle skal forpligtes, og derfor er miljøkommunikation utrolig vigtig, kommunikation både som viden og som pris. Jeg tror, pris er afgørende for de fleste, og jeg tror, det er et helt centralt budskab at få igennem, at vi skal holde fast i, at det er ikke nok, at man bare får informationer og får valgmuligheder, der skal være noget, der gør, at markedet virker, og markedet virker, hvis prisen bliver rigtig. En rigtig pris er i den her sammenhæng selvfølgelig en pris, hvor man i højere grad indregner de miljøomkostninger, der er, end man gør i dag.

Der har vi så en af dagens uenigheder, kan jeg høre, og det er omkring differentieret moms. Det er ikke noget, vi i Forbrugerrådet har tradition for at blande os ret meget i. Vi mener meget om mange ting, men skatte- og afgiftspolitik er vi ikke voldsomt glade for at komme ind på. Men vi konstaterer da i hvert fald, at det er en oplagt mulighed for at sende nogle signaler om, at her er nogle varer, som man kan købe lidt billigere, og det er, fordi de er lidt bedre.

Det andet instrument er afgifterne, dels på ressourceforbruget, dels selvfølgelig også på forurening, og dem tror jeg skal man kigge mere på. På den planche, jeg viste før, hvor man kunne se, hvor kompliceret det var, kunne man sige, at momsen er jo kun central for det sidste led, forbrugeren, mens de signaler, der ligger igennem afgifter på kemikalier, på ressourceforbrug og på forurening, jo er noget, der går hele vejen tilbage i produktionskæden, og derfor er afgiftsinstrumentet helt centralt, hvis markedet skal til at reagere på de miljømæssige udfordringer.

Miljøinformation som sådan er jo også vigtig. Hvis producenterne skal have mulighed for at lave nogle produkter, der har en bedre miljøperformance, skal de selvfølgelig også have at vide, hvordan miljøforholdene er hos underleverandørerne, og skal have mulighed for at stille krav til dem. Derfor er miljøinformation altså også noget, der går fra business to business og ikke kun fra business to consumer. Der må jeg sige, at jeg synes, grønbogen lægger meget vægt på det sidste med fra virksomheder til forbrugeren og ikke så meget på den kommunikation, der skal gå gennem virksomhederne og igennem produktionskæden, og den tror jeg faktisk er måske endnu mere central end at give den til forbrugeren.

Det næste, og der synes jeg faktisk, at de har fat i noget i grønbogen, er det, at det er jo ikke nok, at man bare køber de rigtige produkter og de mest miljøvenlige produkter, man skal også lære at bruge de produkter, man har, på en miljøvenlig måde. Altså det er et spørgsmål om, hvor meget man skal trykke på speederen, og hvornår man skal slukke for alt det, der står og blinker hele natten og sådan noget.

Derfor er det selvfølgelig vigtigt også lige at fokusere på brugsfasen, og det er jo sådan en adfærds-/opdragelsesting, vi skal i gang med der. Det er jo let at få røde knopper, når der kommer nogle bedrevide folk og siger, at nu skal man gøre sådan og sådan, i stedet for det man har gjort hidtil, så der tror jeg, at der er behov for, at vi går i tænkeboks i Danmark, men altså også i forhold til grønbogen og finder nogle måder at lave adfærdsanvisninger på, der ikke virker særlig formynderiske.

Miljømærkning: Ja, det er et helt centralt redskab. Det er jo ikke alle forbrugere, der for enhver pris vil miljøet det godt, men der findes en gruppe forbrugere, som gerne vil gøre noget for at få en lidt bedre miljømæssig samvittighed, og de kan bruge mærkerne til at foretage det positive valg.

Derfor er det vigtigt for at få markedet til at fungere, at de, der har viljen til at gøre noget - og det er i hvert fald en del af forbrugerne, jeg tør ikke anslå, hvor mange det er - skal have noget at vælge imellem. Der tror jeg, at det er vigtigt at sige, at der skal ikke være for mange slags miljømærker, for så kommer man lige pludselig i tvivl om, hvad der nu er bedst. Man kan ikke kende dem, og måske er nogle af dem bare noget, Dansk Supermarked har fundet på, og måske er det noget, der kommer fra Miljøstyrelsen eller noget, der kommer fra EU.

Det kan være svært at forstå, så man skal have færrest muligt mærketyper. Til gengæld skal man have flere mærkede produkter, for som det er i dag, er der jo ikke voldsomt mange mærkede produkter.

Derfor er det svært for de forbrugere, der faktisk vil gøre noget godt, for de ved ikke, hvad for nogle varer, der er de bedste.

Den sidste sætning her har jeg sat på, fordi jeg synes, at noget af problemet i hele udviklingen af miljømærker er, at der enten på grund af god vilje eller det modsatte er gået meget videnskab i det.

Der er stillet krav om, at sådanne miljømærker og -kriterier skal være korrekte helt ned til tredje eller fjerde decimal. Det tror jeg altså, man skal tænke lidt ud over. Det håber jeg, at vi fra Danmark kan gøre noget ved både her i Danmark, men også i forhold til grønbogen og EU ved at sige, at miljømærker i grove træk drejer sig om at vise, at her er nogle produkter, der er gode eller bedre end de andre. Det drejer sig ikke om, at man kan sige det helt ned til tredje eller syttende decimal.

Hvis nu man skal tage det negativt, kunne man godt have nogle mistænkt for at ville videnskabeliggøre det her, for at vi ikke kommer så hurtigt derhen, hvor vi gerne vil. Den skal vi ikke hoppe på.

Så lige en lille kæphest fra Forbrugerrådet her: Detailhandel. Der er ikke ret meget fokus på detailhandel i grønbogen, og det er sådan set lidt misvisende. Man lægger stor vægt på, at vi som forbrugere skal kunne foretage det rigtige valg, men dem, der har magten, det er detailhandelen. De sætter

varen op på hylden. Det er dem, der bestemmer, hvad der kan præge hylden. Derfor har de selvfølgelig et meget stort ansvar, og derfor er det vigtigt, at de bliver inddraget i højere grad i det her arbejde.

Ikke nok med at de stiller varerne op. Mange af dem er efterhånden også ret store kæder og meget større end producenterne, og derfor har de faktisk god mulighed for at sende de her miljøkrav tilbage i værdikæden.

Det sidste tema er det her med selvregulering, standarderne og ny metode. Det er jo nogle gange godt at gå fra det her firkantede bord med myndighederne for enden og så finde det runde bord, hvor vi kan snakke sammen på en lidt anden måde. Det giver en bedre forpligtelse hos dem, der deltager, som jeg har været inde på. Det giver mulighed for at få adgang til den viden, som alle besidder, og bruge den på en anden måde og måske også for at indgå nogle mere nyskabende eller uhellige alliancer osv. Så det er godt.

Men det er ikke altid godt, for der er nogle problemer i at gå over til det her regime, hvor man overlader det til parterne og ikke bare til embedsmændene og politikerne.

Jeg synes, at den lære, man kan drage efter at have prøvet det i nogle år, er, at selvregulering og fravær af lovgivning for alt i verden ikke må blive fravær af myndigheder, for så er det, vi får de her store problemer med de asymmetrier, der er.

Folkene i erhvervslivet er jo kloge. De har en masse detailviden omkring tingene. Den kan de bruge eller lade være, men det giver dem i hvert fald nogle styrkepositioner, og det er dem, vi skal udnytte.

De har også en masse ressourcer, de kan putte ind i standardisering og ny metodearbejdet. Men de her asymmetrier dels i viden og dels i ressourcer betyder altså også, at forbrugerorganisationer, miljøorganisationer osv. kan have meget svært ved at få indflydelse på, hvad der sker.

Dér tror jeg, det er en opgave for myndighederne at sikre, at de her asymmetrier ikke betyder, at det hele sker til fordel for erhvervslivet. Det kan enten være ved, at myndighederne måske ikke lige frem sidder med ved bordet, men så i hvert fald står i døren og har kæppen på ryggen. Men det kan også godt være ved, at myndighederne giver andre organisationer end erhvervslivet de muligheder, der skal til, for at de kan deltage fuldt ud i arbejdet ressourcemæssigt, videnmæssigt.

Det andet problem med selvregulering er, at det muliggør, at man forhæler processen. Hvis man ikke er med til det, hiver det ud af lovgivningen, lægger det over i et forum, hvor man har ordet, og der skal være konsensus, ja, så kan man godt risikere, at man ikke bliver færdig, hvis parterne ikke er villige til det. Derfor skal man kun bruge det på de punkter, hvor der er enighed om, at man skal nå et resultat. Endelig skal man kunne håndhæve det.

Så det, jeg har sagt, det er fem ting. IPP er klogt, nødvendigt, det er supplementslovgivning. Pris er hel central, det er den afgørende faktor, hvis markedet skal fungere. Miljøinformation er vigtig og ikke kun for forbrugeren. Detailhandelen er en central aktør, og selvregulering kan være godt.

**Formanden:**

Jeg ville lige have sikkerhed for, at man var færdig her. Nogle gange trækker folk jo vejret, og så kommer man til at tage ordet fra dem. Det er ikke så godt.

Vi har nu lejlighed til, som vi plejer i forbindelse med offentlige høringer - vi skal også have tid til debat efterfølgende - at ordførerne fra de partier, der er her, dels har nogle kommentarer og dels har mulighed for at svare, hvis der er nogle supplerende spørgsmål.

Jeg vil henstille til, at vi sådan prøver at holde det inden for en rimelig grænse.

Den første, der har ordet, det er Niels Bloch Jespersen fra Socialdemokratiet.

**Niels Bloch Jespersen (S):**

Jeg vil godt sige tak for oplæggene. Det er jo interessant, at der er så stor og bred enighed om målene.

Så kan man lidt undrende spørge, hvorfor vi så ikke er kommet længere med det at tænke i livscyklus og sikre sig, at vi som forbrugere rent faktisk betaler, hvad vi køber både af muligheder i et forbrug, men også i samfundsmæssige belastninger både i form af affaldsafskaffelse og på sigt i form af miljøbelastninger.

Det er i virkeligheden lidt besynderligt, at vi ikke for længst tager det som en selvfølge. Jeg ved så ikke, hvem jeg skal spørge om det, men det må være noget, man kan respondere på. Hvorfor er det ikke naturligt? Hvorfor er det noget, vi skal arbejde for?

Det andet er noget med forbrugerne, og ministeren var lidt inde på det. Når man hører fra nogle af de konferencer, hvor de kloge fortæller om mærkning og forbrugerinformation, så kunne det se ud, som om man som dagligvareforbruger skulle være noget af en kemisk ekspert.

De mennesker, jeg kender, forventer, at der ikke er nogle sundhedsrisici for dem selv og deres børn ved at købe varer i danske forretninger. Men de, der arbejder inden for branchen - nu har vi ikke været så meget inde på det, men det kan være, det kommer, når vi skal snakke kemikaliestrategi senere - de oplever, at de skal acceptere nogle risici.

Når så man ser på, hvordan sygdomme som kræft og allergi fordeler sig på et verdenskort, hvor er det så, det stiger? Ja, det stiger i de rige lande og mest i Danmark, Irland, hvor vi jo ligger helt i top. Det tror jeg, at meget få forbrugere ved. Jeg synes, det er betænkeligt, at vi er ved at gå over til noget, som jeg har kaldt risikoshopping, hvor vi som forbrugere skal sige, hvor stor en risiko vil vi løbe.

Det er jo fantastisk, at Forbrugerrådet pludselig opdager, at der er ftalater i Dukke Lise, og så efter et halvt år kan man bytte Dukke Lise i en kendt legetøjskæde.

Jeg tror virkelig ikke, at vi er i balance med befolkningen, så det er det næste, jeg vil spørge om. Kunne man ikke sige, at hvis et produkt ikke var sundhedsmæssigt sikret, så skulle det være mærket, sådan at vi gjorde det omvendt? Ville det ikke være meget mere i overensstemmelse med befolkningens tankesæt?

Mit første spørgsmål var, om de, der køber noget, som medfører miljøbelastninger og affalds-

sortering og affaldsbortskaffelse, skal betale for det? Så det er to provokerende spørgsmål.

**Formanden:**

Ja, tak. Og Gitte Lillelund Bech, Venstre.

**Gitte Lillelund Bech (V):**

Jeg vil da også sige tak for de tre oplæg, og ud over at komme med et par spørgsmål vil jeg også godt komme med et par kommentarer om, hvordan vi ser på det fra Venstres side.

Vi synes, det er meget væsentligt, at der bliver taget nogle initiativer omkring IPP, men jeg vil også sige, at vi tager netop udgangspunkt i hele det behov, der er for øget information til forbrugerne. Der taler vi mærkning. Og vi taler miljømærkning. Og jeg kan sagtens følge Villy Dyhrs bekymringer, der hedder, at når de enkelte supermarkedskæder også begynder at lave deres egne miljømærker, så står forbrugerne af på et eller andet tidspunkt.

Det gør jeg i hvert fald selv, for hvornår er det et officielt mærke, og hvornår er det et mærke, som en producent har valgt at sætte på?

Der kommer jeg til mit første spørgsmål, og det er i høj grad til Frank Bill: Hvad vil man gøre fra industriens side for i højere grad at sikre, at man ikke bare selv finder på miljømærker og sætter dem på sit produkt, altså forsøger at dokumentere noget? Men qva man ikke har samme standarder for miljømærkerne, så kan det ende med, at forbrugeren står med 20 forskellige mærker og ikke ved, hvad for et der er det rigtige eller det, som borger for kvaliteten.

Jeg vil også sige, at noget af det vi fra Venstres side synes er meget væsentligt, er hele diskussionen om miljøvaredeklarationen og specielt den med den let tilgængelige udveksling af oplysninger mellem producenter, mellem de enkelte led i den samlede kæde, for det hjælper ikke, at det er sidste led, der - kan man sige - kommer til at hænge på miljøbelastningen.

I den forbindelse kommer vi så også ind på og vil også bakke meget op om det med fokus på miljøledelse, herunder at man på EU-niveau burde se på, hvordan vi kan sikre fælles livscyklusanalyser. Hvordan kan man understøtte det, sådan at man også kan lave sammenligninger på tværs af lande.

Jeg vil godt lige vende tilbage til det der med forbrugerne, og hvordan vi som forbrugere gerne vil vælge og kan vælge, for vi synes fra Venstres side, at netop det her med miljømærkningen og den øgede information er meget væsentligt.

Der vil jeg faktisk godt spørge dig, Villy Dyhr: Hvor stor er forbrugerens magt? Hvor meget virker det? Niels Bloch Jespersen indikerer ligesom, at forbrugeren ikke overvejer så meget, når vedkommende tager noget ned fra hylden. På den anden side så vi senest i forbindelse med de franske atomsprængninger, at man kan holde op med at drikke fransk vin, og der var forbrugerens magt lige pludselig kæmpestor. Så hvor stor er forbrugerens magt? Det er det andet spørgsmål til panelet.

Så vil jeg endelig sige med hensyn til offentlige indkøb, at jeg synes, det er væsentligt, at man

får tænkt den grønne tankegang ind her, men at det stadig væk skal gøres anvendeligt. Det skal være på en måde, så det er til at måle og veje og derved ikke bliver brugt, som om man favoriserer nogle og ikke andre. Så altså sammenhæng mellem det indre marked og den grønne tankegang i indkøbene synes vi fra Venstres side er meget væsentlig.

Jeg tror sådan set, at det var mine første kommentarer.

#### **Formanden:**

Så er det Jørn Jespersen, der er ordfører for SF, men som jo også er formand for Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg.

#### **Jørn Jespersen (SF):**

Jeg vil gerne først tilslutte mig enigheden om, at integreret produktpolitik og hele tankesættet bag er uhyre fornuftig, men jeg vil på den anden side også gerne have lov til at dryppe lidt malurt i bægeret, for når vi nu ser på, hvad erfaringerne er med det herhjemme, så synes jeg, at man kan blive en smule mere skeptisk.

Det er jo en tankegang, som på papiret er helt fornuftig og logisk, men som det tilsyneladende i virkelighedens verden er ganske svær at få til at fungere. Og da vi sidste gang i Folketingets Miljøudvalg havde en evaluering af, hvor langt

vi var kommet med den produktorienterede miljøstrategi i Danmark, så var det i hvert fald min klare opfattelse, at vi ikke var kommet særlig langt, og at vi på alle de ting, hvor man kunne gå ind og lave en måling eller noget, der lignede, måtte konstatere, at fremskridtene var til at overskue.

Antallet af miljømærkede varer var altså for lille. Var tanken integreret i de forskellige uddannelser, som der står i strategien, man skal? Nej, det var den ikke, og på den måde kunne man hele vejen igennem se, at vi ikke er kommet ret langt.

Derfor synes jeg, at det helt store spørgsmål er, hvordan vi sikrer, at denne her fornuftige tankegang også kommer til at virke i praksis og ikke bare bliver en undskyldning for ikke at lave den traditionelle lovgivning og dermed i virkeligheden anledning til en stilstand på miljøområdet.

Omkring udbudsdirektivet vil jeg gerne sige, at det er fuldstændig absurd, at man i Kommissionen, samtidig med at man her i produktstrategien siger, at det allervigtigste er den grønne efterspørgsel, kommer med forslag til en fortolkende meddelelse omkring udbudsdirektivet, der siger, at man må kun stille krav til sit eget lands territorium, altså til produkterne og så til de afledte miljøkonsekvenser, som er inden for landets grænser, samtidig med at man har et indre marked.

Det er virkelig absurd ud over alle grænser, og det er i lodret modstrid med enhver tankegang om integration af miljøhensyn i sektorphilittikkerne. Så det er simpelt hen krav nr. 1 til Kommissionen, at det skal laves grundlæggende om, inden vi overhovedet gider at høre mere om sektorintegration eller om en hvidbog på det her område. Så længe man ikke kan overskue den selvmodsigelse - skyldes det

måske frygten for WTO? - og den problemstilling, så har man et megaproblem, der skal løses før alt andet.

Jeg er enig med DI i, at det skal være udbud på gennemskelig, transparent og ensartet facon. Og jeg er helt enig i, at det f.eks. kan gå på indholdet af stoffer, det kan være, man efterspørger Blomsten eller Svanen, og det kan være, at man stiller krav om miljøledelse. Det slags krav er fornuftige at stille, for ellers får vi en klar risiko for, at det er forvridende i forhold til markedet.

Så er der spørgsmålet om miljømærker. Jeg nævnte før, at vi jo ikke er kommet særlig langt med antallet af hverken Svane- eller Blomstmærket. Dér, hvor det står allerringest til, er jo faktisk med hensyn til Blomsten. Jeg synes, at det er lidt af en katastrofe, at vi har fået lavet en mærkningsordning, som fungerer så dårligt. Det bør vække til bekymring, og det bør også give anledning til at overveje, om den måde, mærket bliver til på, skal ændres, sådan at der kan komme meget mere gang i udarbejdelsen af mærker og i at få flere produkter omfattet.

Så er der spørgsmålet om de reelle priser, som vel nok er det allervigtigste. Det er kort nævnt fra Svend Aukens side, at det også handlede om subsidier. Der eksisterer jo et mylder af perverse, miljøskadelige subsidieordninger inden for landbrug, fiskeri, transport osv. De må afskaffes som led i denne her politik, og det haster temmelig meget. Der er topmøde i Göteborg omkring sjette miljøhandlingsprogram, hvor man også skal kigge på Cardiffprocessen om integration i sektorområderne. Det er helt afgørende, at der kommer et stærkt signal fra stats- og regeringscheferne om, at de skadelige subsidier bliver afskaffet.

På momsområdet synes jeg ikke, vi har fået nogen særlig god begrundelse for, hvorfor man ikke kan differentiere momsen efter miljøindholdet. Hvorfor ikke sige, at økologiske fødevarer har en mindre momssats eller er momsfritaget? Hvorfor ikke sige, at miljøværkede varer, Blomst, Svane, har en mindre moms?

Det har været nævnt, at det er besværligt og bureaukratisk; men man kan da håndtere differentieret moms i andre lande. Hvorfor skulle vi så ikke kunne i Danmark? Er vi ringere til at håndtere den type af problemstillinger? Det tror jeg ikke. Det er mere et spørgsmål om politisk vilje, tror jeg, og jeg synes, at det kunne være rart at få miljøministeren til at begrunde lidt dybere, hvorfor regeringen har sådan en fobi i forhold til differentieret moms, når vi snakker om miljø.

Der er også spørgsmålet om afgifter. Der vil jeg godt henlede opmærksomheden på, at Kommissionen lægger op til, at når man indregner varernes miljøomkostninger i prisen, så skal det ske på objektive kriterier.

Der kan man sige to ting. For det første: Jamen hvis man havde gjort det indtil nu, så ville de afgifter, der allerede var indført, have været betydeligt højere. De afspejler ikke omkostningerne af miljøet i dag. Men på den anden side skal man altså være varsom med at stille alt for strenge krav. Det var lidt, som Villy Dyhr var inde på, at hvis vi videnskabeliggør det alt for meget og ikke kan indføre en afgift, før vi med hundrede procents sikkerhed ved, at den afspejler præcis de miljømæssige om-

kostninger, så bliver det altså noget, der forsinker processen ganske voldsomt. Så lad os prøve at tilnærme det, men samtidig gøre det på en måde, der virker relativt hurtigt.

Standarder: Ny metode. Det er helt afgørende, at vi får revurderet den måde, der bliver lavet standarder på, får sikret, at der er et miljøcheck på dem, inden de bliver gældende lovgivning. Det kan ikke nytte, at vi på den ene side har overladt standardiseringsarbejdet til industrien selv og til embedsfolk og ikke har en sikkerhed for, at de nødvendige miljøhensyn bliver taget. Og det nytter jo ikke meget, at man i direktivet stiller krav om miljø, hvis der ikke er nogen, der efterfølgende checker, at det rent faktisk er kommet ind. Og det er situationen i dag.

Endelig synes jeg, der er brug for at integrere kemikalierne i den integrerede produktstrategi. Det er underligt, at man kommer med sådan to hvid/-grønbøger og så ikke sørger for, at de hænger nogenlunde sammen. Men det har man altså ikke sørget for her.

Afslutningsvis og konkluderende, og det er så også et spørgsmål til miljøministeren, om han er enig i det: Hvis det her skal komme til at virke i virkelighedens verden og ikke bare være en pæn teori på papir, så er det helt afgørende, at der kommer konkrete målsætninger, at der kommer indikatorer, der kan måle, om vi er på vej til målsætningerne, og der kommer klare tidskrav på, hvornår tingene skal være opfyldt. Så og så mange varer med Blomsten det og det år. Og hele tiden løbende opfølgning på det. Og hvis ikke det kan lykkes, så må der være aftalt klare sanktioner over for samarbejdspartnere, klare vedtagelser om, hvad de alternative politiske virkemidler er.

Hvis ikke vi får den slags klare mål, indikatorer og tidskrav, så bliver det her bare en forsinkelse af den nødvendige miljøpolitik.

#### **Formanden:**

Tak til Jørn, og vi går straks videre til Ebbe Kalnæs fra CD.

#### **Ebbe Kalnæs (CD):**

Ja, det bliver for mit vedkommende også mere kommentarer, end det bliver spørgsmål. Selve det at operere med en produktpolitik, at det er et fælles grundlag, at det er samme værktøjskasse, vi har, når det gælder Europa, er selvfølgelig en af de allervæsentligste ting at få slået fast og få gjort noget ved. Altså det at man har et fælles værktøj, for ellers får meget af det ikke ret meget mening.

Men Svend Auken var inde på paradigmeskiftet, altså det at skifte over til at gå ind i tilblivelsesfasen, processen, i højere grad interessere sig for det. Det er jeg enig i. Det har der jo været lagt op til længe. Spørgsmålet er, hvilke værktøjer man kan bruge til at forbedre det her område.

Når vi taler om samspejlet mellem de mange parter, der er, så vil jeg gerne med det samme have sagt, at ngo'er i denne her sammenhæng lægger meget vægt på, at de eksisterer og bider næsten alt og alle i haserne. Det er deres opgave.

Jeg vil nok sige, at den tendens, der har været til at mene, at ngo'er og forskellige foreninger

skulle have særlige roller og særlige egentlige parlamentariske roller og adgange og den slags ting, er jeg stærkt imod. Der er CD stærkt imod. Vi mener, at det er demokatur og ikke demokrati. Masser af de ganske udmærkede ngo'er og organisationer skal være aggressive, det er deres væsen, og det er meget væsentligt i demokratiet, men det at give dem roller, som er specielt anderledes end Hansens og Pedersens, er demokatur og i virkeligheden næsten mere skadeligt end noget andet, hvis vi vil have samling og hold på det her.

Når vi taler om produktpolitik og affald og affaldshåndtering, så er det her, at nøglen ligger til masser af de her ting. Altså det at vi producerer mere end 13 mio. t affald i det her land, kan vi ikke blive ved med. Vi har helt oplagte ting, som ministeren og jeg og også andre har drøftet nogle gange. Vi lavede f.eks. en håndtering af bilskrottet med en ydelse, som gjorde, at de ikke stod i gader og stræder. Men vi har stadig væk måske 200.000-300.000 til at stå ude i landskabet uden nummerplader på, som vi er nødt til at få gjort noget ved blot som et eksempel på, hvor mange ting vi har, vi umiddelbart kan gøre noget ved for at få håndteret de her ting. Det er ikke produktpolitik i sig selv, men det er altså noget med, at hvis vi skal i gang med det her område, så må vi prøve at få en forståelse for det.

Så er jeg i øvrigt enig med ministeren - og har altid været det - i, at det, der hedder erhvervsstrategi, det der hedder industripolitik, hænger meget sammen med det her. Og der er ingen tvivl om, at f.eks. også Dansk Industri, som lige bortset fra når det gælder energi, der har de det lidt svært, egentlig har taget fornuftigt på det samspil, der ligger, og selv har en forståelse for, at pres både fra det politiske og samfundet ikke nødvendigvis er af det dårlige. Det giver faktisk også en lang række fordele. Den kreativitet, der dermed kommer ud af det, har altså rykket på nogle områder. Så vi har gjort det ganske godt.

Så i forbindelse med at tage hul på fremtiden gennem at kunne de her ting vil jeg gerne sige, at hvis de her ting skal lykkes, det mål, der ligger, så er det markedet og markedets mekanismer, der for alvor kan trække noget. Det hører jeg i øvrigt også Dansk Naturfredningsforening nævne. Man er godt klar over, at det er markedet. Det er i øvrigt vældig fornuftigt og vældig pragmatisk at høre, for det er markedsmekanismerne som sådan, der kan trække noget igennem, så det ligner noget på det her område.

Afgiftdifferentiering, man taler også om moms: Jamen altså, der er ingen tvivl om, at afgiftdifferentiering kan være fornuftig. Vi bruger det i nogle sammenhænge. Vi kunne godt bruge det noget mere. Det er et spørgsmål om, hvad der miljømæssigt er rigtigt. Det kunne være køleskabene, hvor vi jo i øjeblikket drøfter, om ikke vi kan lave en eller anden samlet afgiftspulje på dem og sige, at A-produkterne skal slippe. Det tror jeg egentlig vi er enige om meget bredt politisk.

Men afgiftaccept er også en vigtig ting i denne her sammenhæng rent forbrugermæssigt, og der har vi somme tider haft lidt problemer med, at vi i tilblivelsen af afgifter har argumenteret meget miljøpolitisk, og så har det ikke rigtig holdt alligevel. Dvs. de har været mere fiskale på en eller anden måde, og det har givet nogle problemer med respekten for afgiftsmønsteret i forhold til miljø, det at bruge

afgiften til at drive miljøet med, men når der så kommer eksempler på, at miljøargumentationen ikke holder alligevel, selv om det var den, man brugte til at sælge det på, så skal man passe på, at man ikke ødelægger den opbakning, der er.

Når det gælder mærker, altså det at redde miljøet, mens vi bytter klistermærker i supermarkedet, så må jeg sige, at dér skal vi også passe på, at vi ikke kommer ud i en situation, hvor målet helliger midlet osv., så det bliver noget fedtværk.

På et tidspunkt, da vi havde den tidligere fødevareminister, blev der stillet et spørgsmål, som jeg selv var involveret i, til fødevareministeren, om der kunne findes nogen dokumentation på det røde Ø-mærke med hensyn til sundhed, miljø, dyrevelfærd og kvalitet. Det svar, der kom tilbage var: Nej, man kunne faktisk ikke dokumentere nogen af delene.

Dermed siger jeg ikke, at der ikke er idé i det. Jeg siger ikke, økologi er en fejl vej, men jeg siger, at det, der er farligt, er, at når vi på miljødriften oversælger situationen en gang imellem, så den ikke kan holde - vi har en lang række eksempler på, den ikke holder - så kommer vi i den situation, at så får vi tilbageslaget.

Vi skal passe på, vi ikke sætter os op på en piedestal, så åndshovmodet bliver så stort, at vi bare siger: Det gør ikke så meget, det ikke helt holder, bare vi driver folk i den rigtige retning, bare vi sørger for, at stemningen og spirten kommer i gang, så skal det nok gå alt sammen. Målet helliger lidt midlet i den sammenhæng. Og dér skal man passe på, at når det offentlige, institutionerne, når det er staten, og det er andre, så skal det holde. Det skal holde hver gang, og man skal lade være med at gå den lette vej. Og det har man gjort i adskillige tilfælde.

Så vil jeg gerne sige til allersidst, at man også skal passe på med lefleriet. Der er noget, der hedder forbrugeransvar. Jeg ved, der er produktansvar og virksomhedsansvar osv., men forbrugerne er altså dem, der forbruger. Man skal passe på, man ikke kommer i den situation, at man hele tiden i sin trang til leflen kommer til at fortælle forbrugerne, at de er nærmest skyldfri, når det gælder produkterne, man kan finde i et supermarked osv.

Livet er farligt at leve på en række områder. Det kan ikke hjælpe noget, vi siger til dem, at det skal være ufarligt at købe fødevarer. Det har det aldrig været. Det bliver det aldrig. Naturen er brandgiftig. Det er ikke kun de der syntetiske ting, vi kan finde på at lave. Alt det andet er brandgiftigt.

Og i øvrigt er det de samme mennesker, som forlanger total sikkerhed for alting, der fylder sig med Prince og kaffe, som er langt giftigere end f.eks. glyfosat i Roundup f.eks., og det fylder vi simpelt hen ned. Det er meget værre at vælte en kaffekande det rigtige sted.

Det, vi skal huske på, er, at vi gør de her ting, og at vi gør dem konstant. De er sundhedsfarlige, så det brager.

Vi fyrer med liv og lyst i vores brændeovne. Hvis den blev opfundet i dag, ville den være smadderforbudt, fordi den i virkeligheden er meget giftig, når den kommer til stykket.

Men alle de der faste, konventionelle ting, som vi lever med i vores kultur, som er mæggiftige,

siger vi ikke noget om, dem må vi ikke røre ved. Men vi bilder folk ind, at de kan leve et ufarligt liv, uanset hvor de færdes. Og det er leflen, det er vrøvl.

#### **Formanden:**

Jeg lagde mærke til, at du trods sæsonen glemte at nævne havegrill. Men o.k., det har måske ikke så meget med det andet at gøre her. Vi går straks videre. Det er Søren Kolstrup fra Enhedslisten.

#### **Søren Kolstrup (EL):**

Det lyder jo brandgodt alt sammen, og det gode spørgsmål er selvfølgelig: Hvordan indfrier man de her smukke mål?

Mit første spørgsmål skal lyde: Hvad er det første skridt, vi skal sætte i værk for at få en acceleration i gang på det her punkt?

Kan man blive enige om det første skridt, så kan man som regel altid blive enige om de næste. Men det er også det, der er kunsten, og derfor kan der let opstå en overbelastning og en overforventning, når man har en stor plan.

Omkring efterspørgslen: Det er blevet nævnt før, men det skal nævnes igen, men der er man havnet i en absurd modsætning. Der tales om grønne offentlige indkøb. Fint! Virkelig fint, hvis man kan få det sat i værk både nationalt og i en masse andre sammenhænge. Men der kan vi jo konstatere, at man er havnet i en absurd dobbeltrolle, og at EU prøver at skyde sig selv i foden.

Omkring mærkningen: Ja, forudsætningen for mærker er jo, at de har en gennemskuelighed, og at de er forholdsvis enkle. Der synes jeg, det er vigtigt at konstatere, at Det Røde Ø kommer ind som en flot nummer 1 på de himmelstrøg, vi har kendskab til.

Så til spørgsmålet om, hvad man yderligere kan gøre. Det er jo oplagt at lave en momsfritagelse eller en reduktion på momsen for f.eks. Det Røde Ø. Det vil være noget, der virker. Man har erfaring med det.

Men jeg synes, det er vigtigt at få nogle kommentarer til, hvorfor man fra regeringens side er angst for det. Vi har rimelige erfaringer med det. Det kan lade sig gøre i andre lande.

Omkring afgifter: Jeg er enig med dem, der har sagt, at hvis man vil videnskabeliggøre afgifterne, så kan man let komme til at sidde fast og blive handlingslammet.

Hvis afgifter skal fungere, så skal de efter Enhedslistens begreber ikke være fiskale. De skal ses som led i en omstilling, og så skal vi altså holde fast i, at der er andet end grøn politik til i verden. Der er altså også noget, der hedder socialpolitik. Og hvis man skulle gå videre med de grønne afgifter, så var en forudsætning fra vores side, at man fik etableret et grønt bundfradrag, således at det heller ikke var socialt belastende.

De har mange forskellige virkninger. Man kan ikke tale om, at grønne afgifter virker sådan og sådan. Det er meget kompliceret, men en væsentlig forudsætning ville være, at der var et grønt bund-

fradrag.

Omkring selve udbudssiden er der blevet sagt meget om den smukke livscyklusbetragtning. Ja, livscyklus, den kan håndteres på forskellig måde, så vidt jeg kan se. Man kan tænke sig livscyklusbetragtningen ført igennem, så man siger: På hvert eneste felt drejer det sig om at gøre maksimalt, hvad man kan.

Det er altså den totale reduktion af minimering af de knappe ressourcer, og hvad man ellers kan finde på. Men på den anden side kan det håndteres sådan, at man laver nogle livscyklusbetragtninger, hvor man siger: Jamen nu laver vi et pænt gennemsnit, nu diskuterer man, hvor man får mest miljø for pengene. Og hvis livscyklusbetragtningen bliver anvendt på den sidstnævnte måde, kan den let blive et led i nøjsomhedens miljøpolitik og ikke et led i fyrtårnets miljøpolitik, hvor man siger, at det handler om at lave den totale omstilling både forbrugsmæssigt og produktionsmæssigt.

Men det spørgsmål, som jeg synes er vigtigst at få stillet, er: Hvordan får vi realiseret den her strategi? Hvad er det første skridt? Hvad er det næste skridt? Og det er først dér, vi får testningen af, hvor det egentlig er, vi vil hen, ellers bliver vi alt for enige.

Ebbe er altid med til at sikre, at vi ikke bliver enige, og det er godt nok. Men jeg synes, at vi må have et svar på det der med det første skridt.

#### **Formanden:**

Ja tak, og så er det Ole M. Nielsen som rosinen i pølseenden.

#### **Ole M. Nielsen (KRF):**

Jeg synes, det er et utrolig vigtigt emne, vi har oppe her i dag. Jeg synes virkelig, at det, som ministeren siger, er et paradimeskift fra udledningskontrol til at interessere sig for produkterne. Det er jo simpelt hen alfa og omega, for det store miljøproblem er os alle sammen og vores overforbrug og vores forkerte forbrug, og det er jo det, vi skal have fat på på den her måde.

Så snakker Søren om det første skridt eller det andet skridt. Jeg mener, at der er tale om utallige små skridt, hvis de ting her skal lykkes, og måske ikke nogle enkelte store skridt.

Det er klart, det er vigtigt, som Jørn Jespersen siger, at få en overensstemmelse imellem det, man gerne vil, og det, man faktisk gør på internationalt plan. Det er jo utrolig vigtigt at få fat i. Men det er også rigtigt, som ministeren siger, at der altså er et område her, hvor vi ud over den indsats, vi gør i Fællesskabet for at få lavet nogle fælles regler og målsætninger osv., har masser af muligheder for at gøre noget selv. Der er ingen tvivl om, at det er et produkt af mange forskellige instrumenter, men markedskræfterne er jo en af de allervigtigste og stærkeste kræfter, der overhovedet er at bruge.

Jeg vil sige rent overordnet om forbrugsafgifter og differentieret moms, at jeg også gerne vil have, at vi kan finde ud af at lave en differentieret moms. Men der er bare det ved det, at når vi laver det med fritagelse for et bestemt mærke, er det jo ikke altid, at fornuften er et helt entydigt begreb. Det

er heller ikke altid, at det miljøvenlige er et helt entydigt begreb. Der bliver noget bestemmeri i det om, hvad der er godt, og hvad der er skidt, som ikke er helt entydigt. Det vil jeg gerne indledningsvis nævne som en af svaghederne omkring det.

Men der er altså ingen tvivl om, at der er et område her, som jeg bestemt synes, at Danmark i højere grad, end vi måske lever op til, vil og skal være et foregangsland.

Så har jeg skrevet forskellige praktiske ting op i rækkefølge: grønne regnskaber f.eks. Det er et af de instrumenter, som er rigtig gode, og jeg mener i højere grad, hvad vi også snakkede om, da vi lavede grønt regnskab sidst, at vi skulle have produktrelaterede oplysninger ind i det grønne regnskab. Der kom vi ikke langt nok den her gang, men det skal vi komme længere med, det er der ingen tvivl om.

Producentansvar, længere levetid for produkterne, livscyklus; alt det hænger sammen for mig. Det er noget, man kan fremme på mange forskellige måder, med pantsystemer, med omvendte pantsystemer f.eks. Men der er nogle områder, hvor mine ideer måske nok kan anfægte den økonomiske vækst, og jeg kan godt se, at så er jeg allerede diskvalificeret. For økonomisk vækst er jo hellig i sig selv. Den må vi jo ikke have lov til at anfægte.

Hvad er det for noget svineri, at køkkener og badeværelser skal skiftes ud hvert 10. år nu om dage for nu at tage en af de helt store ting. Der indgår jo giftige ting, når man laver dem: laminat og spånplader og imprægneret træ. Og alt det svineri skal bortskaffes igen. Der er også massevis af plastic. Det er jo rent ressourcspild at smide gode badeværelser og gode køkkener ud, som vi gør rask væk nu om dage. Det er noget af det, der virkelig tonser noget.

Jeg går og tænker på sådan noget som hvidevarer. Hvis nu man kunne forlænge hvidevarers levetid. Hvidevarer er jo noget af det, der er voluminøst, og som kræver nogle materialer, ikke sandt? Nu om dage smider man jo vaskemaskiner ud, for man ved jo, at hvis man sender bud efter en reparatør, tager han 800 kr. for at komme og sige, at det ikke kan repareres.

Man lader hellere være med at ringe efter ham, og så skifter man maskinen ud med det samme. Sådan nogle hvidevarer er heller ikke ret dyre. Det er jo et problem i sig selv.

Hvad hvis man kunne lave - jeg ved godt, at det skal være på europæisk plan - et system, der gik ud på, at hvidevareproducenterne havde et producentansvar sådan helt konkret gående ud på, at de skulle tage skidt tilbage, når vi skiftede ud? Hvis det kom tilbage inden 5 år, så skulle de af med 1.000 kr., og så kunne den pant aftrappes med 100 kr. om året, så de, hvis det holdt i 15 år, blev holdt skadesløse. Jamen så kunne de jo ikke konkurrere på prisen, når de skulle sælge produktet. Det ville være utrolig effektivt.

Men vi har også et område, hvor vores afgiftssystem og vores lovgivning fuldstændig arbejder imod reduktion af ressourceforbruget. Det er den her bestemmelse om, at biler, der er skadede med mere end en vis procentdel, må man ikke have lov til at reparere. De skal simpelt hen skiftes ud. Det er i hvert fald et sted, hvor man fra regeringen og fra regeringens flertal kunne gribe ind og gøre noget.

Det koster ikke nær så mange ressourcer at lave reservedele til en bil, som der bruges til at lave en helt ny bil, og vi har automekanikere nok, har jeg lagt mærke til. Så dér er virkelig noget, vi kan gøre uden at lave om på afgifts- og momssystemer, som springer hen på andre ting.

Affaldshåndtering er jo lidt en del af det, vi snakker om her: sortering og affaldsminimering. Der findes masser af ting, der kan gøres dér.

Dansk Industris repræsentant snakker om miljøledelse. Det er jo noget af det, som vi selvfølgelig appellerer til med alle de der tiltag, vi laver politisk, men der er ingen tvivl om, at virksomhederne må blive mere bevidste om om det.

Så til den differentierede moms. Det kunne jo være noget med f.eks. også at lave momsfratagelse for reparationer. Det var måske lettere, for så var man fri for den der sondring imellem, hvad der er godt, og hvad der er skidt af produkter, hvis man kunne slå strengen dér, hvis det kunne lade sig gøre. Jeg ved godt, at der kunne være noget med det administrative bøv, men man kunne måske ligefrem indrette et system, som kunne fremme brugen af kasseapparater og registrerede kvitteringsblokke. Hvis man kunne lave sådan et system, så var det jo slet ikke så ringe. Det ville forandre livet en hel del i de egne af landet, jeg bor i, men efter min opfattelse bestemt i en positiv retning.

Det var måske lidt andre emner, jeg har taget op, end nogle af dem, de andre har taget op. Der kunne blive en masse mere, men vi kommer tilbage til det i debatten.

#### **Formanden:**

Det er jo altid rart med erfaringer fra det virkelige liv

Jørn og jeg har lige talt om, at hvis vi nu allerede i denne runde åbnede op for besvarelse fra panelet, så blev det jo meget vanskeligt for jer, der er kommet, at deltage i debatten og overhovedet at nå at få sagt noget. Derfor gør vi faktisk det, at vi nu åbner op for debat fra salen, og så må panelet heroppe lige samle op, selv om vi godt ved, det kan krible lidt efter at få lov at besvare nogle af de spørgsmål, der er.

Hvem vil være først? Ja, Christian Ege.

I siger lige, hvem I er. Vi kan ikke kende alles navn. Rejs jer lige op.

#### **Christian Ege (Det Økologiske Råd):**

Jeg har to spørgsmål.

Det ene er om udbudsdirektiverne og den grønne offentlige indkøbspolitik, hvor jeg er meget enig i det, der er sagt, om, at det er en utrolig selvmodsigelse, at EU selv igennem sine udbudsdirektiver saboterer Cardiff-målsætning om miljøintegration. Der ville jeg spørge miljøministeren om, hvad regeringen gør for at få ændret udbudsdirektiverne, så man sikrer den offentlige grønne indkøbspolitik.

Jeg er klar over, at regeringen har gjort, hvad den kunne i Ministerrådet, men jeg har indtryk af, at man er i mindretal, og at den eneste mulighed sådan set er, at Europa-Parlamentet vil mande sig op

til at få ændret direktiverne. Og der vil jeg spørge ministeren, hvad regeringen gør for at understøtte den proces, så det faktisk sker.

Det andet var om miljømærkerne. Som det også er blevet sagt, så går det gevaldig dårligt med Blomsten. Det går noget bedre med Svanen. Det kunne jo tale for, at man faktisk satser noget mere på Svanen, da der jo tilsyneladende er en række EU-lande, som er meget lunke og meget halvhjertede omkring miljømærkningsprocessen. Derfor er EU som sådan måske moden nok til miljømærkningsprocessen.

Derfor er der måske behov for, at man i hvert fald i en periode satser noget mere på Svanen. Specielt vil jeg påpege, at jeg synes, det er et problem med den kampagne, som lige er kørt, at man valgte at lægge sig op ad Blomsten på tekstilområdet, da EU netop i Blomsten har lavet forfærdelig dårlige miljømærkningskriterier, hvor man stiller uhyre få krav specielt på pesticidområdet.

#### **Formanden:**

Ja tak. Er der andre, der vil være med i første spørgerunde?

Enten er I faldet i søvn, eller også er I utrolig enige, men vi tager så første besvarelsesrunde her, og det er miljøministeren først.

#### **Miljø- og energiministeren (Svend Auken):**

Jamen, hvad gør vi for at ændre det oplæg, der ligger i udbudsdirektivet?

Man skal være opmærksom på, at ét af de svage punkter ved international beslutningsproces, når det er mellem regeringer, er, at offentlighedens adgang til informationer om, hvad de enkelte siger og gør, er meget begrænset.

Det blev før sagt, at ngo'erne ikke skal have nogen særstatus osv., men ngo'er er med til at sikre offentlighed i en proces, ligesom parlamenter er med til at sikre offentlighed, hvorimod erhvervslivets repræsentanter altid er der. De er der altid. Jeg har aldrig hørt om en forhandling, der fandt sted, uden at erhvervslivet var til stede. På et vist tidspunkt var det så voldsomt, at jeg foreslog, at man skulle gøre den kemiske industri til medlemsstat i EU for at være sikker på, at den direkte sad med under samme ansvar som os andre.

Det, der sker i udbudsdirektivsagen, er, at denne diskussion slet ikke har været i de enkelte organer. Der har ingen offentlig debat været omkring den, og det, der sker nu, er, at Parlamentet kommer ind i billedet, det vil sige, at så bliver der offentlighed, der bliver diskussion i Parlamentet, der bliver diskussion i offentligheden omkring det, og derfor er det utrolig vigtigt, at såvel industriudvalget som miljøudvalget i Parlamentet, som jeg i hvert fald har fået det at vide, vil komme med ændringsforslag på de her områder.

Man kan så spørge sig selv, hvorfor regeringerne og Kommissionen kører den linje, de gør, i industriministrenes råd. Det tror jeg skyldes WTO. Og hvorfor? Fordi man efter sammenbruddet i Se-

atle gør alt, hvad man kan, for at få startet en ny handelsrunde. Og her anser man dette spørgsmål som et af de virkelig vanskelige punkter i forhold til udviklingslandene og i forhold til De forenede Stater, som er de to andre parter for Europa i forbindelse med at få genåbnet forhandlinger. Man ønsker ikke at have det her problem.

Det samme gælder lidt spørgsmålet om miljømærkeordninger, som jo er uhyre kontroversielt. Kontroversielt i forhold til udviklingslandene, fordi de ser det som ren protektionisme, og kontroversielt i forhold til lande som USA, som vil blive ramt på grund af, at de jo har meget færre begrænsninger på energiforbrug og anvendelse af kemikalier osv., end vi eksempelvis kender fra Europa.

Så derfor er der et eller andet utydeligt, men formentlig stærkt samspil mellem WTO-forberedelser og nye handelsrunder og så det, der sker hos industriministrene, som kun kan blive afdækket, hvis det kommer offentligt frem, kun kan blive et problem, hvis det kommer offentligt frem. Danmark har kørt en meget, meget hård linje med hensyn til det her spørgsmål og vil gerne fortsætte med det, men jeg tror, at vi her har et af de der oplagte eksempler, hvor de nationale parlamenter ikke aner noget som helst om, hvad det er, der foregår.

Offentligheden ved ikke noget om, hvad der foregår. Jeg vil tro, det vil være svært at finde reaktionære partier, som vil være så reaktionære, at de ville gå imod det her, hvis det kom offentligt frem. Så det handler altså om kritisk offentlighed.

Hvis jeg lige måtte gøre én bemærkning yderligere, så er det utrolig vigtigt i det hele taget at styrke civilsamfundets rolle i meget af det her, ikke bare hvad angår information til virksomhederne og forbrugerne, hvor vigtigt det end er, men at man i selve standardiseringsarbejdet osv. har andre siddende end dem, som producerer produkterne og tjener penge, og der er vi altså nødt til, vil jeg gerne sige også til Ebbe, at sikre noget modmagt, så der bliver en dialog.

Og der er problemet simpelt hen ressourcer. I Danmark gør vi det, at vi giver tilskud til Danmarks Naturfredningsforening og Forbrugerrådet, for at de kan deltage i noget af det standardiseringsarbejde, der foregår, men kun noget af det.

Det burde selvsagt være en EU-opgave at sikre, at der i alle disse standardiseringsorganer ikke bare sidder industrirepræsentanter - de skal nok være der, de er der altid, og det ville jeg også være, hvis jeg var dem - men at der også sidder repræsentanter, som har en miljøtilgang eller en forbrugertilgang til stoffet i forbindelse med det her spørgsmål.

Så er der endelig spørgsmålet om mærkerne, hvor vi har været meget kritiske over for Blomsten, fordi Blomsten er blevet et forhandlingsanliggende i EU. Det er blevet ligesom under enhver anden forhandling, at landene prøver at få så mange som muligt af deres produkter dækket under mærket. Man er ikke optaget af, hvad mærkets krav skal være, men det er en meget, meget politisk proces for at sikre sit eget, og det gør eksempelvis, at vi i nogle tilfælde har været stillet over for spørgsmål, hvor Blomsten stillede mindre skrappe krav, end vi f.eks. stillede i dansk lovgivning til alle produkter. Det gælder eksempelvis maling og sådan noget, som har været et af produkterne.

Så der er bl.a. behov for det, som Jørn Jespersen sagde, at speede hele processen op og gøre den langt mindre politisk, end den er i dag, til i højere grad at overlade det her spørgsmål til nogle fagfolk, hvor der altså er forskellige tilgange til det, sådan at man fjerner det fra regeringsprocessen. Det tror jeg ville være en meget, meget vigtig ting.

Min sidste bemærkning er kun det her med EU. Når vi snakker EU, skal vi være varsomme med, at vi gør EU til sådan en, jeg havde nær sagt, entydig størrelse. EU er rammen om et politisk samarbejde mellem landene og et samspil mellem institutioner, hvor der jo ligesom i vores eget land er magtkampe mellem forskellige interesser og synspunkter osv. Og vores ønske, os, der er tilhængere af det europæiske samarbejde, må jo hele tiden være at gøre det her så åbent, transparent og demokratisk som muligt, det vil sige, at vi skal præge den beslutning, der til sidst træffes inden for rammerne af EU.

Men det er meget farligt at sige, at EU står for dét, eller EU gør dét, og EU gør dét. Jeg ved godt, det er nemt og pædagogisk, måske også i mange situationer acceptabelt, men det efterlader altså det problem, at man nogle gange giver folk det indtryk, at EU er en entydig størrelse, hvad det altså ikke er.

#### **Formanden:**

Ja tak. Så er det Frank Bill.

#### **Frank Bill, Dansk Industri:**

Tak. Jeg vil også tage fat i mærkerne. Gitte Lillelund Bech spurgte, hvad man gør for at sikre, at der ikke kommer flere mærker end højst nødvendigt. Og det er en svær proces. Fra virksomhedernes side har man ingen interesse i at have flere mærker end allerhøjst nødvendigt. Man skulle også gerne kunne se på emballagen, hvad der er indeni og ikke bare se på mærker.

Jeg tror, problemet ligger i den proces, der er med at lave mærker i dag. Vi har været lidt inde på, at det er meget komplekst. Og jeg er helt enig i, at det skal vi have simplificeret. Men det er også et spørgsmål om, at der altså er en forfærdelig masse interessenter, som vil have alt muligt med. Jeg synes, Christian Eges indlæg var meget godt eksempel på, at Blomsten ikke er god nok, fordi der skal nogle flere pesticider med. Vi skal have dyrevelfærd, og vi skal have arbejdsmiljø, og vi skal have alting med i mærkerne.

Jeg tror, man gør sagen tjeneste ved at skære ud i pap, at det er miljømærker, vi snakker om, og det kan godt være, at der er tusind andre ting, man også godt vil have med på sådan en positivliste, men det er så ikke i miljømærkerne. Det er et andet sted, man må gøre det, for ellers bliver vi aldrig nogen sinde færdige.

Så er der selvfølgelig en lille detalje, som man jo passende kunne tage med i samme sammenhæng, og det er spørgsmålet om betaling. Det er jo faktisk sådan, at virksomhederne betaler for at få miljømærker. Og det betyder i praksis, at man altså har lagt en afgift på miljøvenlige produkter. Det er

fuldstændigt godnat. Så hvis man vil gøre noget for at fremme mærkerne, så kunne man måske lave om på det.

Så nævnte ministeren, at det ikke skal være politisk at lave mærker. Det er jeg sådan set enig med ham i. Jeg synes, at den beskrivelse, han gav, eller forslag til en fremtidig proces for mig lød som en standardiseringsproces. Og det har vi det fint nok med. Problemet er jo bare, at når vi så samtidig hører, at jamen det er jo industrien, der sidder på standardiseringen, og de grønne organisationer og myndigheder og sådan noget kan ikke komme til, så er det selvfølgelig et problem. Vi er helt enige i, at de grønne organisationer og myndigheder og sådan noget selvfølgelig skal være med i standardiseringsprocesserne.

Alle, der har en legitim adgang til at mene noget om en standardisering, bør være med i processen. Men at forestille sig, at man kan give de grønne organisationer så meget opbakning, så de videnskabsmæssigt ville kunne konkurrere med virksomhederne, er helt hen i skoven. Det kan ikke lade sig gøre, for der skal man være dybt, dybt nede i produktionsprocesserne, innovationsprocesserne og sådan noget. Så det lader sig aldrig nogen sinde gøre. Men man kan købe dem en billet til at være med i processen og dermed skabe, skal vi kalde det, en demokratisk legitimitet, og det synes vi er meget fornuftigt.

Det, der så er problemet i standardiseringsarbejdet, er at sørge for, at de industrirepræsentanter, som deltager, også varetager miljøets interesser. Når Thomas Færgeman siger, at de grønne organisationer skal være med, fordi miljøet ellers ikke bliver tænkt med, så er det, jeg siger: Jamen det kan sagtens blive tænkt med, selv om de grønne ikke er der. Jeg sagde lige, at de grønne skal være der af legitimitetsgrunde, men ikke for at sikre miljøet, for det får de aldrig nogen sinde viden nok til, at de vil kunne gøre effektivt.

Så derfor er det vigtigt, at industrien er interesseret i at fremme miljøet. Og der er jeg ovre ved, hvad Søren Kolstrup efterlyste, nemlig: Hvad gør vi først? Og det har jeg sagt én gang, og jeg vil gerne sige det en gang til: Vi får gang i de offentlige grønne indkøb, for det er dér, vi har motoren til at trække det her i gang.

Når Thomas Færgeman nævner momsdifferentiering, så er det et marked på 106 mia. kr. Det offentlige grønne indkøb i Danmark er 140 mia. kr. Så vi har altså et meget større marked end at sidde og rode med momsdifferentiering ved effektivt at spørge efter grønne produkter i det offentlige indkøb.

Og hvis vi får det marked i gang, så får vi et behov for innovation, udvikling af nye grønne produkter, vi får behov for standardisering, og vi får behov for at få udviklet livscyklusværktøjer og alt muligt andet og vel at mærke alle sammen nogle behov, som virksomhederne oplever og derfor har en interesse at gå ind i. Så efter min opfattelse er svaret, at vi skal have det offentlige grønne indkøb til at køre. Og jeg kan altså ikke forstå, at det skal være så stort et problem at få det.

Det er rigtigt, at der er uklarhed omkring udbudsdirektiverne. Jeg mener, at man burde have lidt mere is i maven og så dog for pokker tage den traktatkrænkelsessag, hvis det er det, det drejer sig om. Specielt hvis man gør det fra en offentlig indkøber, som er enmandsregistreret, vil man stå i den inte-

ressante situation, at man har et EU-krav under EMAS, som siger, at man skal stille miljøkrav til sine underleverandører, og det gør man jo, og et andet måske-problem vil være, at man kommer på tværs af udbudsdirektivet.

Og uden at være EU-specialist vil jeg dog mene, at man havde en fair chance for at komme igennem sådan en traktatkrænkelsessag.

#### **Formanden:**

Det er rart med lidt politisk aktivisme her fra Dansk Industri, når den progressive del af det politiske spektrum ikke kan komme på ideerne. O.k., så er det Thomas Færgeman.

#### **Thomas Færgeman, Danmarks Naturfredningsforening:**

Først vil jeg lige respondere lidt på Frank Bills betragtninger over vores deltagelse i standardisering. Det er rigtigt, vi interesserer os en hel del for standardiseringsprocessen. Grunden til, at vi gør det, er jo, at man for efterhånden mange år siden blev enige om, at man skulle have et indre marked. Dengang var problemet, at franskmændene lavede deres stikkontakter, at englænderne lavede deres - det er de der meget store klodsede - og vi lavede sådan nogle elegante nogle, og der var ikke nogen, der kunne handle med hinanden, fordi alle havde hver deres produkter. Af politiske, beskæftigelsesmæssige og økonomiske grunde vil man jo godt have et indre marked til at fungere, og så spørger man: Hvordan i alverden får man den proces til at køre?

Så laver man den her ny metode, hvor man så siger: Lad os lægge det ud til standardiseringsorganisationerne. Vi laver nogle direktiver, hvor vi siger, at vi godt vil have nogle fælles regler - det her er en meget forenklet udgave - for stikkontakter. Så beder vi den europæiske standardiseringsorganisation om at gøre det her. Og så siger de: Alle kan deltage, men hvem kommer? Det gør LK-Nes, og det gør selvfølgelig alle de store stikkontaktproducenter, og så laver de nogle fælles regler for, hvordan i alverden det her skal fungere.

Det, der jo så er problemet, er, at man meget hurtigt kan komme til at lave nogle regler for, hvordan man producerer nogle varer, som kan have nogle utilsigtede miljøkonsekvenser, fordi man ikke har fået tænkt det igennem. Og det er så derfor, vi godt vil være med, fordi det, vi jo ser, altså det, der reelt er tale om, er jo, at man lægger lovgivning over til en privat organisation. De facto er det det, der sker. Man siger, at man skal have nogle regler for, hvordan man udveksler de her ting. Så beder man en privat organisation om at lave dem, hvorefter alle, der vil være med, og det vil primært sige industrien, sætter sig ned og laver reglerne for, hvordan det spil det skal spilles.

Det er rigtigt, hvad Frank siger, at vi ikke kan matche de samlede europæiske stikkontaktproducenter på viden om stikkontakter. Men vi kan godt deltage i den standardiseringsproces og finde ud af, hvad det er, der egentlig foregår, og så melde tilbage til eksempelvis jer og sige: Hov, venner, der er altså behov for, at Kommissionen, inden de bare smider alt det her ud til private organisationer, opstil-

ler nogle spilleregler for, hvordan miljøet integreres.

Det er derfor, vi er med i de her år, og det er fuldstændig rigtigt, som ministeren siger. Vi har også fået noget støtte til det fra Miljøstyrelsen. Det er vi enormt glade for, og vi vil melde tilbage og sige, hvordan vi så tror på, at man kan få miljø integreret.

Så vil jeg lige sige noget omkring de offentlige grønne indkøb. Jeg bliver også lige nødt til at kommentere din talmagi, Frank, for det, jeg sagde før med hensyn til momsfritagelse og det her tal på 106 mia. kr., var, at hvis man lavede denne her momsfritagelse, så kunne man forstille sig, at det var sådan noget i retning af de 106 mia. kr. ud af de samlede indkøb på ca. 1.706 mia. kr., der så ville være miljømærkede produkter.

Det er rigtigt, hvad du siger. De offentlige grønne indkøb er 140 mia. kr. Det, vi taler om, er, at vi så også godt kunne tænke os, at en vis andel af de 140 mia. kr. blev brugt til miljørigtigt indkøb så at sige. Men de skal altså sammenlignes med de 1.760 mia. kr., ikke med de 106 mia. kr. Det ved du også godt.

#### **Frank Bill, Dansk Industri:**

Det er rigtigt.

#### **Thomas Færgeman, Danmarks Naturfredningsforening::**

Det er rigtigt, hvad Frank siger. De offentlige grønne indkøb er på ca. 140 mia. kr., og det, der er vigtigt at vide, er, at ca. halvdelen af indkøbene kører over udbudsdirektivernes regler eller via indkøbsaftaler, som typisk også omfatter udbudsdirektiverne, og hvor man kommer op over en eller anden grænse. Det accentuerer det, som mange har sagt her i dag: Vi skal have styr på de udbudsdirektiver, så vi kan stille nogle relevante miljøkrav.

Men det, der også er vigtigt at være opmærksom på, er, at den anden halvdel af de offentlige grønne indkøb er mindre, ad hoc-prægede indkøb. Det er skoleinspektører og vuggestueledere og køkkenledere osv., der køber ind til daglig, og det, der er karakteristisk for de mennesker, er, at det er måske 10-15 pct. af deres tid, de bruger på indkøb. Det er ikke fuldtidsindkøbere, det er mennesker, der har mange forskellige ledelsesmæssige funktioner og stressede job, og så skal de også lige ordne nogle indkøb. For dem er det umådelig vigtigt, at der er en let tilgængelig miljømærket information om produkterne, så hvis man vil tage fat om de grønne indkøb, er det både udbudsdirektiver og hele mærkningssiden.

Til sidst vil jeg sige, at der kom nogle meget spændende bidrag. Jeg hørte Niels Bloch sige: Jamen skal man ikke overveje at vende bevisbyrden om? Skal det ikke være sådan, at producenterne egentlig skal bevise, at deres produkter ikke er hverken miljøskadelige eller sundhedsskadelige? Ole M. Nielsen havde lidt af den samme tankegang, hvis jeg hørte rigtigt: Lad dog vaskemaskineproducenterne sikre, at maskinen kan holde i 15 år, og hvis de ikke kan det, jamen så er de nødt til at betale penge for

at tage den tilbage. Jeg tror, at hele den tankegang sådan set er det mest afgørende for at få IPP i gang. Der skal være nogle meget tunge økonomiske incitamenter for at få virksomhederne til at deltage, og det er også derfor, jeg tror, at momsreduktion stadig er interessant.

Man kan lave næsten hvilke kriterier, man vil, for momsfrigivelse. Virksomhederne skal nok sørge for at dokumentere, at de lever op til dem, fordi incitamentet er, at uden videre bliver deres varer 20 pct. billigere end alle andres. Det vil altså noget, at man slipper for at skulle betale en femtedel af den samlede pris i afgift. Det skal nok få virksomhederne op at køre i stedet for den nuværende situation, hvor man faktisk skal betale en afgift for overhovedet at få lov til at smykke sig med et mærk.

#### **Formanden:**

Tak, og så er det Villy Dyhr.

#### **Villy Dyhr, Forbrugerrådet:**

Lige for at fortsætte med det første skridt: Jeg er da enig med Thomas Færgeman i, at hvis man laver denne differentierede moms, vil det have stor effekt. Men nu er der jo ikke ret mange produkter, hvor der er mærker på, så i det store billede er jeg ikke sikker på, at effekten er så stor, og jeg har også en fornemmelse af, at den danske regering ikke synes, at det er det mest oplagte at gå i gang med. Så hvis man skal finde et godt første skridt, som der også er politisk mulighed for at gennemføre, må det være en styrkelse af de offentlige grønne indkøb.

Tak til Frank for hans gode ideer. Jeg er sikker på, at der er nogle, der har taget dem med hjem, og jeg glæder mig til at læse om dem om et par dage. Nu går staten virkelig i gang og udfordrer EU. Men jeg tror, det vigtigste første skridt er de offentlige grønne indkøb. Det er noget, der rykker.

Gitte Lillelund Bech spurgte: Hvor stor er forbrugernes magt? Det ved jeg ikke, hvis jeg skal svare ærligt. I grønbogen lægger man meget vægt på, at forbrugeren nu skal have nogle valgmuligheder, men jeg synes, man måske i for høj grad overlader ansvaret til forbrugerne og siger: Jamen hvis bare forbrugerne får nogle valgmuligheder, bliver alt godt. Men sådan er det ikke, og det er ikke nok.

Det er fint at give de forbrugere, som synes, det er vigtigt at kunne handle miljørigtigt, nogle redskaber, så de kan foretage et valg og se, hvilke produkter der har en bedre performance end andre. Forbrugersegmentet skal have de redskaber, og det tror jeg også kan medvirke til at få udviklet produkterne, for jeg tror alligevel, det har en rimelig stor købekraft. Men derfor kan man alligevel ikke overlade det til forbrugerne alene. Det vil ikke virke. Detailhandelen skal med, industrien skal med, det offentlige skal med.

Så var der en idé om at mærke alle farlige produkter. Det synes jeg selv er en glimrende idé. Nu handler det også lidt om det næste punkt med kemikaliestrategien, men det kunne da være meget sjovt at mærke alle de produkter, hvor der er ikkevurderede kemikalier i. Så tror jeg, at alle produkter blev mærkede, og det bruger man som argument for, at man ikke kan gøre det. Men det er meget tankevæk-

kende i hvert fald.

Angående ngo'erne og Ebbe Kalnæs' indlæg: Der er jo sagt meget om det, og jeg betragter pr. definition Dansk Industri som en ngo. Hvis man vil have noget selvregulering, må man jo lægge det over til ngo'erne, og om det så er Dansk Industri alene, eller det også er forbrugerorganisationer og miljøorganisationer, er et andet spørgsmål. Jeg er helt enig med både Frank og Svend i, at det er vigtigt, at man har et bredt sammensat panel, når man laver sådan noget, og ikke kun overlader det til erhvervslivet. Der skal være nogle, der både kan komme med nogle holdninger og med legitimitet, og det er altså ikke nok, at man bare siger: Jamen vi havde inviteret de forbruger- og miljøorganisationer, men de kom ikke, for de vil åbenbart ikke have indflydelse på det her. Det havde de selvfølgelig fået, hvis de havde været der, og man er altså nødt til at sige mere håndfast: Vi skal sikre, at de også sidder ved bordet, og at deres stemmer bliver hørt, selv om vi ikke ved så meget om stikkontakter som dem, der producerer dem.

Så lige til Ole: Jeg synes, du var inde på nogle meget spændende tanker, også om at sikre, at producenterne laver nogle varer, som kan holde. Her skal du lige være opmærksom på, atovre i Justitsministeriet foregår der lige nu noget arbejde i den forbindelse. Man er ved at implementere en ny købelov, som er baseret på et EU-direktiv, og her er der netop nogle regler om, at hvis varen går i stykker, skal man ikke bare have lov til at reparere den igen og igen, men man skal give dig et nyt produkt, hvis det ikke holder. Det tror jeg er noget af det, der kan få producenterne til at producere nogle varer, som er mere holdbare. Det er i hvert fald et eksempel på, at der er en lovgivning, der kan understøtte det her, så jeg vil opfordre til at støtte, at loven kommer til at se sådan ud, og hvis den ikke gør det, så se at få den ændret. Det var alt, hvad jeg ville sige nu.

#### **Claus Larsen-Jensen (S):**

Auken nåede kun at svare på Christian Eges spørgsmål, men der var jo en helt stribe spørgsmål.

#### **Miljø- og energiministeren (Svend Auken):**

Jeg skal gøre det meget kort.

Jeg tror, det er en god diskussion, hvor man får gode input og gode ideer. Jeg synes godt om den idé om at lade de offentlige indkøbere EMAS-registrere. Der er jo et EU-regelsæt, hvor det kræves, som Frank Bill siger, at man sikrer sig, at ens underleverandører opfører sig miljørigtigt, og det er en utrolig god idé, som jeg meget gerne vil tage til mig. Om den så viser sig at kunne få en barrierefri sejlad i Danmark, mener jeg er et lidt åbent spørgsmål, men jeg synes, det er en utrolig god idé, og hvis vi kan sige, den stammer fra et så bredt sammensat panel som det her, ville det være en meget, meget fin ting. Jeg synes faktisk, det er en virkelig, virkelig god idé.

Niels siger: Hvorfor kommer miljøet så sent ind? Jeg synes egentlig, at hvis man tænker over, at vi har haft et industrisamfund i ca. 150 år, og vi først fik en miljølovgivning for 30 år siden og først har

startet et internationalt miljøarbejde for 20 år siden, er det egentlig ikke så overraskende, at det først er for 10 år siden, man for alvor begynder at diskutere produktorienteret miljøpolitik.

Det interessante er naturligvis: Hvordan kan man få det synspunkt til at spille sammen med en filosofi om internationalisering af markeder, afregulering osv.? Hvordan løser man den gordiske knude? Jeg synes, det er utrolig spændende, hvordan man fremmer miljøet, samtidig med at man fremmer markedssignaler. Det er utrolig vigtigt, men jeg tror desværre ikke, man kun kan gøre med miljømærker og miljøinformation. Hvis man skulle følge din tankegang, f.eks. med hensyn til uvurderede kemikalier, som kan være farlige, ville der på stort set alle produkter stå »Kan indeholde farlige stoffer«, og hvor meget er det så værd?

(Ikke hørbare bemærkninger fra salen).

#### **Miljø- og energiministeren (Svend Auken):**

På cigaretpakkerne står der ikke engang »kan være«. Der står »Er dybt sundhedsskadeligt« eller sådan noget. Men du har jo ret i meget, og jeg tror, du har utrolig ret i alle de ting.

Nu kommer vi til kemikaliepolitikken om lidt, og om lidt vil jeg sige noget mere om det. Men der er noget utroligt i, at vi er et samfund med så højt et velstandsniveau og velfærdsniveau, hvor vi i øvrigt ikke vil tage nogen risici. Når vi kører op med en elevator, ser vi mange sikkerhedsforanstaltninger. Der er jo stort set aldrig sket en ulykke, men alligevel har vi garderet os mod ulykker, som aldrig er indtruffet, med svimlende beløb. Vi har hevet lofter, som har kostet hundredvis af millioner kroner, ned i alle daginstitutioner, hvor der overhovedet ikke var nogen risiko, men alligevel accepterer vi hver eneste dag, når vi køber fødevarer og andre produkter, at løbe risici, som vi aldrig ville løbe i samfundet som sådan, så jeg synes, det er et rigtig konkret dilemma.

Det er ikke for at drille, men jeg vil sige til Venstre: De stærkeste modstandere i sin tid af Svanen og miljømærket var Venstre.

Hvor stærke kan forbrugerne være? Jeg tror, at i nogle spørgsmål er de meget stærke, f.eks. med GMO-erne har de været utrolig stærke. Jeg tror ikke, man skal tage fejl af, at Greenpeace nu starter med ESSO, for ESSO er simpelt hen den drivende kraft bag en, som amerikanerne siger, pre-stoneage-miljøpolitik på energiområdet. Det kan have nogle konsekvenser, ligesom »Brent Spar« havde virkning over for SHELL. Forbrugerne har på den slags meget politiske områder en effekt, men det, vi her taler om, er sådan set hverdagens forbrug, og her tror jeg, at prissignaler er det vigtigste.

Jeg har sagt nej til differentieret moms, men jeg har jo ikke sagt nej til at differentiere afgifter og bruge afgiftsinstrumentet. Det er blot sådan, at vi faktisk har et meget velfungerende momssystem i Danmark, som alle af alle mulige fornuftige og ufornuftige grunde vil pille ved, og risikoen er, at vi pludselig har noget, der bliver lige så, havde jeg nær sagt, usikkert, som indkomstskatten i hvert fald historisk har været. Det er jeg meget bange for, så derfor ser jeg hellere en meget mere målrettet brug

af afgifterne.

WTO har jeg været inde på. Hvorfor er der sket så lidt? Ja, jeg tror, at offentlige grønne indkøb, som vel er hovedkonklusionen af meget af det, vi har sagt, og vel er den vigtigste indstilling, som er fælles for os alle sammen, er blevet brugt for lidt, selv om vi har taget en række initiativer i Danmark.

Det gode ved dig, Ebbe, er, at dine handlinger altid er bedre end dine ord. Tænk, hvor mange politikere man kan sige det modsatte om. Jeg synes, det er utroligt godt, for man kunne jo få det indtryk, at du er sort, og det er du jo slet ikke. Du er jo med i de fleste fornuftige ting, der rent faktisk sker i det danske samfund, herunder også bilskrot.

Det, der er problemet med bilskrot, bare for at tage et eksempel, er, at vi faktisk har løst problemet. Vi har fået bilvragene væk fra gader og veje, men så langt som at gå ind på en privat grund og sige, at det bilvrag, som står dér, skal væk, er vi ikke kommet. Men det er jo dér, de står. De står på ophugningspladser, de står på landbrugsejendomme, de står i sommerhusområder, og de skæmmer enormt, og jeg vil gerne være med til at gøre noget ved det.

Kolstrup spørger: Hvad kan vi gøre? Udbudsdirektivet har vi svaret på, afgiftsdifferentiering og forholdet til WTO mener jeg er en utrolig vigtig problemstilling, og der er desværre, synes jeg, ved at udkrystallisere sig en strategi omkring WTO, som rejser mange spørgsmål. Vi har nogle kerneområder, og de kerneområder handler om de klassiske frihandelsspørgsmål, adgang til markederne, fjernelse af toldskranker og udbredelse af ophavsrettigheder osv., intellektuelle property rights.

Man vil ligesom prøve at ramme en balance mellem på den ene side udviklingslandenes fuldt berettigede krav om adgang til vore markeder osv. og på den anden side en udvidet beskyttelse af intellektuelle rettigheder, nedbrydelse af handelsskranker osv. Det er den kernestrategi man vil køre i første handelsrunde, og så vil man lade hele resten hvile - altså alt om globale miljøaftaler, miljømærkeordninger osv. osv., beskyttelse af biogenetisk viden og ressourcer i udviklingslandene. Alle disse meget besværlige spørgsmål, som ellers trænger sig på, vil man gemme til anden omgang. Risikoen ved den strategi er, at man ender i en situation, hvor man laver en hel masse regler, som ofte har en meget dynamisk negativ virkning på det, vi diskuterer her, og så gemmer man resten til andenrunde, vel vidende at det kommer der ikke noget ud af.

Med hensyn til miljømærker nævner jeg bare i forbifarten, at Sørensen parti var voldsomt imod Svanen i sin tid. Hvis det ikke havde været for SF og Jacob Haugaard og andre gode kræfter, havde vi ikke fået det gennemført.

Så er spørgsmålet, hvad man kan gøre ud over grønne offentlige indkøb. Det er en betydelig større sektorintegration.

Jeg har ikke mange bemærkninger til Oles, synes jeg, udmærkede indlæg, ud over at han jo har fuldstændig ret i, at vi har for få produktrelaterede elementer i de grønne regnskaber. Det må være en af de vigtige ting, vi tager med næste gang.

Men du ved jo, at da vi først kom med de grønne regnskaber, fik vi et sandt bombardement fra

Dansk Industri og andre, der sagde, at det skulle man ikke arbejde med - jo, måske rent frivilligt, men der skulle ikke være noget krav om det. Nu har de, efterhånden som alle deres virksomheder er blevet glade for det, bevæget sig derhen, hvor de faktisk synes, det er en meget god idé. Og så har vi sagt: Jamen vi er fornuftige mennesker, nu hvor de gerne vil være med på vognen, skal de have lov at være med på vognen, også selv om den så kommer til at køre lidt langsommere, end den ellers ville have gjort. Og i næste fase, som jeg er helt overbevist om kommer, vil vi tage det med.

Så skal jeg til sidst give et konkret eksempel, nemlig det der med hvidevarer, hvor partierne bag energireformen arbejder med en tanke om, at vi laver et system, hvorefter vi gør alle A-skabe, altså alle de skabe, der har et meget lavt elektricitetsforbrug, betydeligt billigere, og så til gengæld gør dem, som har et højere forbrug, dyrere.

Derved får vi altså den differentiering, at når man går ind og køber et A-skabe, så bliver man præmieret i butikken, ikke bare på elregningen, men man bliver præmieret i selve butikken, hvorimod hvis man køber et D-skab osv., så falder hammeren.

Og det kan vi blive enige om, fordi der ikke kommer nogen penge til de offentlige kasser, og så er der nogle med ideologiske blokeringer, der kan være med til det, netop fordi det er en omfordeling inden for rammerne.

Ellers tror jeg, at det er den slags systemer, folk er utrolig glade for. Det viste sig med benzinen. Hvor meget differentieret vi i forhold til bly i benzinen? Med 5 øre, eller hvad det var, og bly røg ud af benzinen! Der er lidt det samme med benzen. Jeg tror, at den slags signaler i markedet har et meget, meget vågent publikum i Danmark.

Som Færgeman sagde: at alt det, vi andre går rundt og siger, at i markedsøkonomi - hvad borgerlige politikere jo aldrig ville acceptere - virker markedsmekanismen. Når prisen går op på benzin og ikke stiger tilsvarende på den kollektive transport, så flytter folk sig. Ligesom de i 1980'erne, da prisen på benzinen faldt og faldt og faldt og faldt, flyttede over til bilerne.

Vi må erkende, at når vi lever i en markedsøkonomi, skal vi basere os på markedsmekanismen, få den til at være vores tjener, havde jeg nær sagt, være vores regnskab i højere grad. Det tror jeg er utroligt vigtigt, og her har vi brug for internationalt samarbejde, fordi vi er en del af den internationale økonomi.

#### **Formanden:**

Tak skal du have. Og så har jeg en stribe ordførere, og jeg vil sige til jer dernede, at hvis I skal sige noget, er det om at få labberne i vejret. Den første er Jørn Jespersen.

#### **Jørn Jespersen (SF):**

Jamen først til ideen fra Dansk Industri om at lade en offentlig institution, en statslig styrelse eller institution EMAS-registrere og derefter meddele Kommissionen, at nu er det sådan, og nu må man vælge,

hvilken af EU's lovgivninger man helst vil komme i strid med, udbudsdirektivet eller EMAS-reguleringen: Det synes jeg er en fremragende idé, og jeg kan ikke forstå, som Svend siger, at der skulle være nogen barriere for det; men hvis vi nu stiller et § 20-spørgsmål i dag, så har du jo syv dage til at finde ud af helt kontant, om det ikke var en god idé ...

**Miljø- og energiministeren (Svend Auken):**

Det var forsigtighedsprincippet ...

**Jørn Jespersen (SF):**

Ja, forsigtighedsprincippet er godt, men i visse sager bør man nu gå til bidet. Men som sagt har du en uge til at finde ud af det. Jeg synes i hvert fald, at det er en formidabel god idé.

Så vil jeg gerne til dine bemærkninger om udbudsdirektivet generelt, hvor du svarede på Christian Eges spørgsmål og sagde, at det var et eksempel på, at parlamenterne ikke vidste noget som helst, fordi sagerne blev behandlet i Ministerrådet, gøre dig opmærksom på, at det er to år siden, SF har stillet spørgsmål om udbudsdirektiverne til dig, så det er jo ikke helt rigtigt ...

**Miljø- og energiministeren (Svend Auken):**

Danmark er en undtagelse, for vi har en diskussion, og vi har også meget kraftig taget stilling i Ministerrådet. Jeg siger, at de andre parlamenter ikke har fået gjort det. Det er det, der er ...

**Jørn Jespersen (SF):**

Glimrende, det var en god præcisering, for det skulle jo nødt kommer der ....

**Miljø- og energiministeren (Svend Auken):**

Det var jo også det, jeg sagde.

**Jørn Jespersen (SF):**

Vi skulle jo nødig komme dertil, at også SF synes, at regeringen har siddet for længe - i sin nedvurdering af Folketinget. Men fint: Det var så alle de andre 14 lande. Den præcisering er jeg glad for.

Men man kan sige mere principielt om det her spørgsmål, at der jo er en del mennesker i Danmark, som på den ene side ikke forsømmer nogen lejlighed til at kritisere EU for at være for lukket og udemokratisk, og det er samtidig de samme mennesker, som på den anden side kræver, at alt samarbejde er på mellemstatsligt niveau. Og der kan man vel ikke sige andet om den position, at det i hvert fald kræver sådan intellektuel spændstighed af ganske store dimensioner at kunne mene begge dele, men det er der altså nogle der kan opretholde i længden.

Men jeg synes, at der ud over lukketheden er et problem mere ved den mellemstatslige samar-

bejdsform, nemlig ved Ministerrådet, og det er et aspekt, som Svend ikke kom ind på, for der sker det, at når man sætter regeringer til at samarbejde på den måde, er der en meget nærliggende risiko for, at man netop kommer til at sidde og varetage snævre nationale egeninteresser i stedet for at varetage verdens interesser.

Hele Niceforhandlingsforløbet er et skrækindjagende eksempel på, hvordan 15 regeringer kan forkludre hele formålet med en forhandlingsproces, fordi ingen - eller i hvert fald for få - har verdens interesser for øje, men alle har nationale interesser for øje.

Det gælder også mærkningsdiskussionen. Alle sidder og diskuterer, om vi kan få mærker til vores egen nationale produkter, i stedet for at have det overordnede syn, der hedder, hvordan vi generelt får miljømærker fremmet.

Et andet eksempel er tilsætningsstoffer til økologiske fødevarer. Der er lige kommet et nyt forslag til direktiv med alt for mange stoffer på, fordi alle lande har siddet og meldt de tilsætningsstoffer ind, som de i forvejen bruger. Dem vil de have tilladt. Der er ingen, der tænker på at fremme økologien, når man laver økologisk regelsæt. Derfor bliver reglerne på laveste fællesnævsniveau.

Så problemstillingen med at sætte 15 lande i et mellemstatsligt samarbejde til at regere er ud fra enhver betragtning uhensigtsmæssig og fremmer f.eks. ikke miljøpolitikken.

Så vil jeg endelig sige noget om markedskræfterne. Venstres repræsentant har siddet og smilet så sødt hver gang, der er blevet sagt markedskræfter, men det synes jeg ikke der er nogen grund til. Derfor vil jeg gerne stille et meget konkret spørgsmål: Er Venstre enig i, som denne her grøn bog lægger op til, at de eksterne omkostninger, altså de miljømæssige omkostninger ved en given produktion, et givet produkt, bør indregnes i varenes pris, sådan at markedet kan komme til at virke? Er Venstre enig i det? Hvis Venstre er enig i det, hvordan forholder det sig så til Venstres idé om et skattestop?

#### **Formanden:**

Ja, det er jo afdelingen for modbydelige spørgsmål. Og Gitte Lillelund Bech er på listen, så hun får lejlighed til at svare. Det er Niels Bloch Jespersen nu.

#### **Niels Bloch Jespersen (S):**

Først lidt omkring mærkerne, som jo er gode nok. Når man bor i Nordsjælland, som jeg gør, er det lidt skægt at se, hvordan folk kigger sig over skulderen, inden de tager en ikkeøkologisk letmælk, og så lægger de den ned i kurven og sørger for at lægge noget over.

Altså det, jeg vil sige med det, er, at det er blevet en livsstil for dem, der har de bedste muligheder i det her samfund. Hvis vi skal komme videre, skal det bæredygtige valg også være det nemme valg. Og der er en rationalitet i en almindelig pengepung, som gør, at man tit tænker kortsigtet og ikke langsigtet.

Så til de grønne indkøb, hvor jeg synes, det var fristende med sådan lidt provo fra Dansk Indu-

stri på det område. Men hvor det, jeg vil godt nævne, er, at jeg tror, at det offentlige har et stort problem ved at prioritere det her. Altså når jeg har kontakt med kommunalbestyrelsesmedlemmer og også i kraft af min civile fortid ved, hvordan det offentlige køber ind, så har de jo begrænsede budgetter, hvor de tænker ligesom hr. og fru Jensen: Hvordan kan jeg strække mine penge, mit budget, så langt som muligt?

Derfor bør vi måske gøre noget for at tvinge det offentlige til at lave nogle grønne regnskaber. Jeg tror, det vil være vigtigt for den lokale debat, hvis man synliggjorde, om kommunen køber grønt ind, for det er klart, at det er en stor volumen.

Så til det om kostæghed: Der synes jeg, at jeg mangler lidt fra Dansk Industri, for der er altså et dilemma, som Jørn også har været inde på. Når man følger debatterne i Folketingssalen om grønne regnskaber og afgifter, så er der noget, som jeg ikke rigtig kan finde ud af i forhold til Dansk Industri og de borgerlige partier, og derfor vil jeg godt spørge Dansk Industri helt præcis: Kan I leve med, at vi laver et afgiftssystem, som virkelig bliver kostægte, sådan at afskaffelses- og miljøbelastninger rent faktisk indgår i varens pris? Kan I leve med det og gå ind i den form for konkurrence om markedet?

#### **Formanden:**

Ja tak. Jeg skal lige af hensyn til planlægningen her sige, at vi har en høring, når klokken er 10.30, og vi skulle gerne have en kaffepause på et kvarters tid, så vi har altså rundt regnet 11 minutter tilbage.

Jeg har følgende på listen: Ebbe Kalnæs, Gitte Lillelund Bech, Ole M. Nielsen og Søren Kolstrup. Og jeg har en fornemmelse af, der i hvert fald var et spørgsmål til Frank Bill, så jeg vil bede om, at man fatter sig i korthed.

#### **Ebbe Kalnæs (CD):**

Ja, jeg ved ikke, hvor sort jeg er, Svend. Det, der hedder dansk initiativ og det at tage førertrøjen på de her områder, er vi jo enige om. Vi udstyrer jævnligt både regeringen og ministeren med et mandat til at gå ud og reformere verden - også på miljøpolitikken. Ingen tvivl om det.

Når jeg siger det andet, jeg siger, så er det, fordi vi skal passe på, at vi ikke får den der politiske korrekthed, hvor vi starter denne dag med stort set ikke at kunne høre forskel på Forbrugerrådet, Dansk Naturfredningsforening, Dansk Industri og sådan nogle. Og jeg ved godt, at det er, fordi man har lært sig en retorik, der gør, at det er smart ikke at være alt for skarp på de her punkter, fordi det er sagen.

Det er også derfor, jeg siger til Niels, at den der befamlen af forbrugerne på den måde, så de tror, at de kan leve et totalt ufarligt liv, skal man passe en smule på også i den sammenhæng her.

Når det er sagt, så er afgiftsdifferentieringen, som vi er inde på, en af de veje, vi er nødt til at gå på det her område. Det gælder køleskabssagen og en lang række andre ting. Regeringen har ikke været for flink til på transportområdet, når det gælder bilen, for alvor at lave en miljøprofil på afgiften, altså sørge for, at miljørigtige biler slipper igennem, evt. sætter omsætningsafgiften ned på biler, sætter pri-

sen op på driften i det daglige osv., sådan at de der åndssvage 400 km om søndagen bliver skåret ned. Her har man ikke været særlig progressiv; man må erkende, at det er en af vejene at gå.

Når det gælder momsen og momsdifferentieringen, er jeg enig med Dansk Industri i, at vi skal passe på, hvad vi gør med den moms og også administrere det. Men så vidt jeg husker, så har vi altså stadig væk momsdifferentiering i det her land. Vi har faktisk for nogle år tilbage givet et indirekte tilskud til mejerisektoren for netop at holde nogle af de her priser nede i produktionsleddet.

Det er klart, at hvis man har noget helt oplagt, det var værd at gå efter, er en af vejene rent administrativt at gå ind og give et tilskud i produktionsleddet på nogle enkelte områder, hvor man siger, at det her har et formål. Men det, der er så vigtigt, er jo, at vi skal være sikre på, at der, hvor vi gør det, skal det være pokkers holdbart, så det ikke bliver til en diskussion om, hvorvidt de næste lag også skal med, fordi vi ikke var helt sikker i argumentationen.

Men det er klart, at det at have »Blomsten« i Europa som et mål, som et mærke, som folk kunne bruge som vejledning, da var en rar vej. Det går ikke særlig godt. Men det er også klart, at en gang imellem er vi altså nødt til, hvis vi for alvor vil bruge markedet som mekanisme, at gå ind og sige, at vi må tage den 50 eller 75 pct., og så må vi presse på for at få strammet de krav, der er til den.

Når jeg siger, at markedet kan bruges til noget, så har det selvfølgelig noget at gøre med, at det er meget godt at lave sådan et eller andet økologisk hækleri ude i krattet et eller andet sted, men hvis det ikke flytter noget miljøpolitisk for alvor, så hjælper det altså ikke meget.

Når vi siger miljømæssigt købmændskab, så er det altså ikke, fordi vi skal tjene et eller andet, så er det, fordi vi skal have noget miljø for pengene, og vi skal bruge markedet til at drive det frem, hvis det skal have nogen videre styrke.

Skal vi gøre det anderledes i forhold til Europa, så må vi altså gå ind og sige, at vi må kæmpe dér, og vi må ikke have de der fobier, som Søren f.eks. har, som gør, at det er helt umuligt.

#### **Formanden:**

Så er det Gitte Lillelund Bech, og jeg henstiller stadig væk til, at det bliver kort. Det er ikke, fordi det er dig, men af hensyn til tiden. Jamen jeg ved, at du jo er en sart sjæl, så jeg må understrege det. Ordet er dit.

#### **Gitte Lillelund Bech (V):**

Jo, tak. Jeg skal gøre det kort som altid.

For det første vil jeg sige, at Villy Dyhr ligesom fik det til at lyde, som om jeg talte for, at det alene var forbrugerne og forbrugernes ansvar. Det er det jo ikke.

Jeg lagde meget vægt på - også i mit første indlæg - at hele producentleddet er vigtigt. Hele arbejdet med miljøledelse, arbejdet med at sætte det i fokus, miljøvaredeklarationer og sådan noget, som jo ligger i producentleddet, synes vi altså også er meget væsentligt. Og endelig er der den med

udbudsdirektivet.

Med hensyn til momsen og momsfritagelse synes jeg, at Thomas Færgeman får det til at lyde, som om det er noget, som man bare gør med et snuptag. Men der er en del problemstillinger, som bl.a. var dem, Svend Auken ridsede op, der ikke er taget stilling til. Der er ikke nævnt, hvad man gør med importerede varer, og hvad med administrationsomkostningerne, den samlede administration af det hele? Jeg synes altså ikke, at det er kommet så klart frem, hvad Danmarks Naturfredningsforening i øvrigt mener i den forbindelse.

Så vil jeg sige til Jørn Jespersen, at jeg er fuldstændig enig med SF på det ene punkt, der handler om, at miljømæssigt set vil et mellemstatsligt samarbejde bare være endnu mere skadende og endnu mere dæmpende på miljøsamarbejdet. Så der er vi fuldstændig enige.

Med hensyn til at indregne de fulde omkostninger, altså reelt at forureneren betaler prisen, i forhold til vores skattestop, så kan jeg bare sige, at hvis vi giver en skattelettelse til de tilsvarende forbrugere på anden måde, så har vi ikke noget problem med det her.

Til sidst til Svend Auken ...

**Jørn Jespersen (SF):**

Undskyld, er det en ny udgave af skattestoppet, at man godt kan sænke nogle og hæve andre?

**Gitte Lillelund Bech (V):**

Nej, det er det, vi har sagt hele tiden. Det er bare hr. Jørn Jespersen, der ikke helt har forstået den.

Til sidst vil jeg sige til Svend Auken, for jeg bliver jo drillet lidt med det her med markedskræfterne og benzinprisen, fordi man så, da man hævede benzinprisen, at folk flyttede over i den kollektive trafik: Hvis Svend Auken tænker tilbage, så vil han også kunne huske, at da man sænkede prisen på den kollektive trafik, og det vil altså sige lod benzinpriserne være og sænkede dér, skete der ikke nogen overflytning, så derfor holder den ikke helt i retten.

**Ole M. Nielsen (KRF):**

Jeg tror nu altså også, at der findes flere forskellige forklaringer på, at DSB har mere succes i øjeblikket end dengang. Der er flere forklaringer end benzinprisen.

Det kan også godt være, at det endelig er en trend, der slår igennem, altså at man er mere opmærksom på tingene. Det håber jeg egentlig, og det er egentlig mere positivt, når det endelig skal være.

Men én gang til om produkternes levetid og forlængelse: Jeg tror altså virkelig på, at vi kan opnå deres reparationsegnethed. Hvis man nu bare begyndte at sælge elektriske apparater, hvor man kunne finde et enkelt sted, hvor der er en skrue med en kærve eller en stjerneskrue i. Men de er bare popnitted alle sammen, og man kan ikke komme ind i dem. Hvis man fremmede salget af produkter, man kunne bruge en skruetrækker på, og lavede reparationen momsfri, så kunne der virkelig nås noget

på den led.

Om brug af afgifter frem for differentieret moms vil jeg sige: Jeg kan godt se den væsentlige forskel på de to ting. Den er, at brug af afgifter giver provenuer. Differentieret moms tager provenu, for der er jo ikke tale om at sætte momsen op til 35 pct. på nogle produkter, det tror jeg ikke. Det kan vi ikke. Vi er i top, og det må vi bare konstatere.

Men der er jo også noget i det med brug af afgifter. Jeg må indrømme, at jeg sådan set elsker grønne afgifter for deres adfærdsregulerende virkning, men det er bare begrænset, hvad de af en hel masse forskellige årsager kan trække, også sociale, men også fordi vi har åbne grænser. Det kan jo ikke hjælpe, at vi afgiftsbelægger nogle ting i Danmark, som folk bare køber i Sverige og Tyskland. Så er vi kommet lige vidt.

Derfor tror jeg på den differentierede moms, og jeg er jo så gammel, at jeg kan huske, dengang vi opfandt momsen i Danmark som afløsning for omsen. Det geniale ved momsen var jo, at den var nem at administrere. Derfor var det utrolig vigtigt også dengang, at den var ens, for dengang havde vi nemlig ikke elektroniske kasseapparater. Men de er blevet opfundet i mellemtiden. Derfor er der altså ingen problemer i at lave en differentieret moms i dag.

Det var det, jeg mente med, at det faktisk kunne ske, at man ligefrem kunne skrue det sådan sammen, at det kunne fremme brugen af kassestrimler og kasseapparater. Så var flere ting faktisk nået på én gang. Det tror jeg virkelig vi kan. Den dér med at vi har så velfungerende et momssystem, fordi det er fuldstændig ensartet, er altså lidt en fordom. Den har været rigtig, men jeg tror altså, at vi skal til at ændre opfattelse med hensyn til det.

Så til hvidevarerne og at man belønner dem efter elforbruget. Ja, o.k., det er helt fint, men der er stadig væk det, at de skal holde noget længere.

Så var der den med de skadede biler. Den håber jeg virkelig, at regeringspartierne vil - nå, der er kun et af dem til stede - tage hjem og snakke med jeres skatteminister om. Den der med, at man ikke måtte have lov til at reparere skadede biler, men de simpelt hen skal skrotes, er helt hen i vejret. Det var virkelig en misforståelse. Så vidt jeg forstår, var den rent provenumotiveret, og den var absolut miljøskadelig.

#### **Formanden:**

Tak for det. Det er svært at tilhøre den mekaniske generation i en digital tidsalder. Man kan ikke komme til med sin skruetrækker. O.k., det gælder også mig selv.

Så er det Søren Kolstrup.

#### **Søren Kolstrup (EL):**

Hvis man vælger at sige: Grønne indkøb er så det, vi vil satse på, så tror jeg, at det kræver en stor særskilt drøftelse. Hvad er forudsætningen for, at den offentlige sektor kan blive gearret til det?

Man har nævnt ét instrument, der hedder grønne regnskaber. Jeg vil godt pege på, at der er noget, der hedder tid, og der er noget, der hedder penge. Vi har oplevet en offentlig sektor, hvor man har stillet produktivitetskrav år for år for år, hvor man har lavet brandudsalg af dele af statens ejendom, og hvor man har undermineret ethvert forsøg på at kunne købe grønt ind.

Det vil sige, at forudsætningen for, at man vil det her, jo må være, at regeringen er indstillet på at komme med et særskilt udspil til det, hvor der dels er ressourcer i form af tid og penge, dels hvor man får annulleret en del af de produktivitetskrav, som er med til at underminere ethvert forsøg på at købe grønt ind. Men det synes jeg vil være interessant hvis vi fik, og det ville være en radikal ændring af den politik, der er blevet ført i forhold til den offentlige sektor.

Der er intet, der tyder på, at der er skabt forudsætninger for grønne indkøb. Men det ville være glædeligt, hvis der kom et kursskifte på det punkt.

#### **Formanden:**

Ja tak, og der var ét spørgsmål, som man får lov til at besvare. Det er til Frank Bill. Der var et direkte spørgsmål til dig, Frank.

#### **Frank Bill, Dansk Industri:**

Der var et spørgsmål til, hvad vi egentlig mente om grønne regnskaber og grønne afgifter.

Først til de grønne afgifter. Det er klart, at enhver form for afgift, der skal indføre højere provenu, er vi imod. Punktum, færdig. Hvis vi antager provenuneutralitet, så må vi sige, at ideen med at initialisere miljøomkostninger er fin nok. Selvfølgelig skal forureneren betale. Men det er svært, det er meget kompliceret, så derfor skal der gøres en masse valg, når man skal lave den proces. Det er bl.a. derfor, differentieret moms er et rigtig dårligt instrument. Men punktafgifter kunne godt være et bedre.

Vi kan sådan set godt leve med grønne afgifter, men det kræver, at de er fælleseuropæiske, for ellers løber vi ind i problemerne med grænsehandel og med konkurrenceforvridende effekt. Men fælleseuropæiske grønne afgifter har vi sådan set ikke de store problemer med.

Det bliver meget kompliceret at lave nationale afgifter, og vi kan se det i dag: enten er de konkurrenceforvridende, eller også er de meget, meget komplicerede at administrere, fordi man har alle de her udligningsordninger på tværs af grænsen for import og eksport. Så derfor er vi nødt til at gøre det fælleseuropæisk.

Med hensyn til grønne regnskaber så siger ministeren, at Dansk Industri er glade for grønne regnskaber. Det er altså ikke helt korrekt. Den sidste ændring af loven om grønne regnskaber bragte dem et bedre sted hen end der, hvor de var. Vi tror simpelt hen ikke på de grønne regnskaber. Det er hverken for virksomhederne eller for kommunerne instrumentet til at fortælle den undrende omverden, hvad man gør på miljøområdet. Den undrende omverden er fløjtende ligeglad. Vi kan se det, der er ingen, der efterspørger virksomhedernes grønne regnskaber.

Dér, hvor de grønne regnskaber har gjort gavn, er, at virksomhederne er blevet klogere på deres egne miljøprocesser og miljøviden, og at de er en start til at lave miljøledelse, og det er sådan set fornuftigt nok.

Dér, hvor vi synes, lovændringen faktisk er et skridt frem, er, at de grønne regnskaber bliver velegnede som et kommunikationsmiddel mellem virksomhed og miljømyndighed, så man kan afrapportere sine miljøforhold til miljømyndigheden. Det er også svaret på, at de grønne regnskaber ikke skal indeholde produkter, for det kommer ikke miljømyndigheden ved. Det er et forhold mellem virksomheden og forbrugerne, og det er som sagt ikke de grønne regnskaber, der skal anvendes dér.

**Formanden:**

Tak for det. Vi har været runden rundt og næsten holdt tiden. Vi siger tusind tak til indlederne og til deltagerne, og så starter vi høringen om kemikaliepolitik her om 15 minutter.

Der skulle stå nogle nye kander Roundup her, har jeg forstået, og wienerbrød.

Så skal jeg i øvrigt sige, at i henhold til normal procedure er det meningen, at miljøordførerne i samarbejde med os andre skal prøve at se, om vi kan få strikket den besvarelse, der skal laves til Europa-Kommissionen, sammen.

Der er en pause på et kvarter.